

Kiertotalouden liiketoiminnan sääntelyesteet ja niiden ratkaisuvaihtoehdot

Delfoi-tutkimuksen raportti

Leila Suvantola – Topi Turunen

Joulukuu 2019

Sisällys

1	Tutkimuksesta	1
	Tutkimuksen tarkoitus.....	1
1.1	Delfoi-tutkimus.....	1
1.2	Tutkimuksen vaiheet	2
1.3	Paneelin kokoonpano	3
2	Ensimmäisen kierroksen tulokset.....	4
2.1	Kiertotalouden tila ja potentiaali Suomessa	4
2.2	Kiertotalouden sääntelyesteiden tarkastelu	6
2.3	Lainsäädännön ohjaavuus.....	21
2.4	Uudet aiheet	25
3	Toisen kierroksen tulokset.....	26
3.1	Yleistä	26
3.2	Sääntelyn pakottavuus ja taso	26
3.3	Esteiden poistaminen	28

1 Tutkimuksesta

Tutkimuksen tarkoitus

Tässä raportissa esiteltävä delfoi-tutkimus on osa Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittamaa CICAT2025 -tutkimushanketta.¹ Hanke tutkii monen tieteenalan näkökulmasta kiertotaloutta vauhdittavia tekijöitä eli kiertotalouden katalyyttejä, jotta ne voidaan valjastaa paremmin päättäjiä ja yritysten käyttöön.

Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitos tutkii tutkimushankkeessa laajasti lainsäädäntöä kiertotalouden liiketoiminnassa. Tarkastelu kattaa ympäristölainsäädännön, taloudelliset ohjaukeinot (verot, maksut, kauppajärjestelmät), julkiset hankinnat ja sopimusoikeuden kysymykset, mutta myös tiedollisen ohjaamisen. Tässä tarkoituksessa delfoi-tutkimuksella kartoitettiin asiantuntijoiden kokemuseräisiä näkemyksiä siitä, mikä Suomen lainsäädännössä toimii kiertotalouden liiketoiminnan edistämiseksi, mikä toimii sitä vastaan ja mitä lainsäädännön toimenpiteitä ei ole vielä tarvittavalla tavalla käytössä, jotta kiertotalouden liiketoiminta olisi kannattavaa ja kestävä. Samalla tavoiteltiin tunnistaa keinoja poistaa mahdollisesti tunnistettavia esteitä. Tavoitteena oli saada liiketoiminnan käytännön asiantuntijoilta niin sanottua hiljaista tietoa.

1.1 Delfoi-tutkimus

Tutkimus toteutettiin laadullisena delfoi-tutkimuksena, johon osallistuvat vastaavat ja argumentoivat nimettömästi, samalla kun ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Eri kierroksilla osallistujat saavat palautetta aiempien kierrosten tuloksista.² Metodi on itseään täydentävä ja monivaiheinen. Selainpohjaisena se mahdollistaa nimettömän, maantieteelliset etäisydet ylittävän keskustelun. Nimettömyyden avulla metodi pyrkii estämään keskustelun monopolisoinnin, yksittäisten auktoriteettien hallitsevan aseman muodostumisen, tästä seuraavan eriävien mielipiteiden huomiotta jättämisen sekä ryhmäajattelun.³

Tulevaisuuteen suuntautuvana delfoi-tutkimus pyrkii tunnistamaan heikkojakin signaaleja mahdollisista kehityskuluista.

Tutkimusmenetelmä on laadullinen ja sen tuloksellisuuden kannalta on olennaista tunnistaa keskeiset asiantuntijat, ei kerätä laajaa vastaajajoukkoa.⁴ Tutkimusmenetelmän onnistuminen perustuu keskeisten asiantuntijoiden tunnistamiseen sen sijasta, että vastaajia olisi suuri määrä. Siten delfoi-tutkimus rinnastuu haastattelututkimukseen, vaikka se ei toteudu vastaajan henkilökohtaisella kohtauksella. Delfoi-tutkimuksen paneelin ihanteellisesta koosta ei ole yksimielisyyttä kirjallisuudessa.⁵

¹ Hankkeen kotisivut <https://cicat2025.turkuamk.fi/fi/>.

² Tapio P. (2002) Disaggregative policy Delphi Using cluster analysis as a tool for systematic scenario formation. *Technological Forecasting & Social Change* (70), p. 83–101.

³ Hannes K., Heyvaert M., Slegers K, Vandenbrande S and Van Nuland M. (2016) Exploring the Potential for a Consolidated Standard for Reporting Guidelines for Qualitative Research: An Argument Delphi Approach. *International Journal of Qualitative Methods*, p. 1–16; Hasson, F., Keeney, S., & McKenna, H. (2000) Research guidelines for the Delphi survey technique. *Journal of Advanced Nursing* (32), p. 1008–1015.

⁴ Powell, C. (2003) The Delphi technique: myths and realities. *Journal of Advanced Nursing* p. 376–382.

⁵ Hsu, C. & Sandford, B. (2007) The Delphi Technique: Making Sense Of Consensus. *Practical Assessment, Research & Evaluation* 12(10), p. 1–8.

1.2 Tutkimuksen vaiheet

Tutkimus alkoi laajalla kiertotaloutta ja kiertotalouden liiketoimintaa koskeneella kirjallisuuskatsauksella.

Tämän jälkeen tutkijat tunnistivat delfoi-paneeliin kutsuttavaksi sopivat asiantuntijat ja pyysivät heidän suostumustaan tutkimukseen osallistumiseen.

Itse delfoi-tutkimus toteutettiin kahdella kierroksella. Ensimmäisen kierroksen kysymykset perustuivat kirjallisuudessa tunnistettuihin sääntelyesteisiin. Tutkimushankkeessa 16.8.2019 järjestetyssä rakentamisen kiertotalous -työpajassa nousi esiin lisäksi hallinnollista päätöksentekoa koskevia haasteita, joita kirjallisuudessa ei ollut tunnistettu, joten myös näitä haasteita testattiin tutkimuksen ensimmäisellä kierroksella.

Ensimmäinen kierros järjestettiin 7.-14.10.2019 ja siinä tarkasteltiin kiertotalouden sääntelyn nykytilaan liittyviä yleisiä kysymyksiä ja haasteita. Kuhunkin kysymykseen vastasi 18-24 panelistia eli osa paneeliin kirjautuneista 26 panelisteista ei vastannut joko yhteenkään kysymykseen tai vastasi vain osaan kysymyksistä. Ensimmäisen kierroksen tulokset toimitettiin kaikille panelisteiksi suostuneille sähköpostitse ennen toisen kierroksen alkua.

Toinen kierros järjestettiin 27.10.-4.11.2019 ja siinä keskityttiin niihin esteisiin tai hidasteisiin, jotka ensimmäisellä kierroksella nousivat vahvimmin esiin. Lisäksi kierroksella tarkasteltiin kiertotalouden sääntelyn kehittämistarpeita. Kuhunkin kysymykseen vastasi 13-19 panelistia eli osa paneeliin tällä kierroksella kirjautuneista 20 panelisteista ei vastannut joko yhteenkään kysymykseen tai vastasi vain osaan kysymyksistä. Myös tämän kierroksen tulokset toimitettiin kaikille panelisteiksi suostuneille sähköpostitse riippumatta siitä, olivatko he kirjautuneet vastaajiksi tälle kierrokselle.

Taulukko 1. Delfoi-tutkimuksen vaiheet.

Vaihe	Toimenpide	Fokus	Ajankohta
1	Kirjallisuuskatsaus	Kiertotalouden sääntelyesteet kirjallisuudessa	1.7.-15.9.2019
2	Panelistien tunnistaminen ja kutsuminen	Liiketoimialojen kattavuus	18.9.-2.10.2019
3	Ensimmäisen kierroksen kysymysten laatiminen	Sääntelyesteet, kiertotalouden liiketoiminnan nykytila ja tulevaisuusnäkökymät	24.9.-4.10.2019
4	Ensimmäinen kierros		7.-14.10.2019
5	Tulosten yhteenveto		15.-23.10.2019
6	Tulosten toimittaminen panelisteille		23.10.2019
7	Toisen kierroksen kysymysten laatiminen	Ensimmäisellä kierroksella nousseiden esteiden jatkoselvittäminen, sääntelyn taso, sääntelyn tarkistamistarve	17.-25.10.2019
8	Toinen kierros		27.10.-4.11.2019
9	Tulosten yhteenveto		5.-15.11.2019
10	Tulosten toimittaminen panelisteille		19.11.2019
11	Lopullisen raportin laatiminen		3.-9.12.2019

1.3 Paneelin kokoonpano

Tutkimuksessa oli keskeistä tunnistaa kiertotalouden eri liiketoimialat ja niiden edustajat, jotta paneelin asiantuntemus olisi kattava. Sitra on tunnistanut liiketoimialoiksi seuraavat: tuote palveluna, uusiutuvuus, tuotteen elinkaaren pidentäminen, jakamislustat sekä materiaalikierto ja -tehokkuus. OECD:n tuoreessa selvityksessä jakamislustat -toimialan sijasta tunnistetaan liiketoimintamalliksi jakamistalous, jossa on kyse saman tuotteen tai materiaalin yhteiskäytöstä.⁶ Jakamislustat -käsite on viimeaikaisessa kehityksessä tosiasiallisesti laajentunut yhteiskäytön ohella muille liiketoimialoille. Esimerkiksi materiaalikiertoa toteutetaan Suomessa jakamislustan avulla.⁷ Tästä johtuen tässä tutkimuksessa valittiin OECD:n liiketoiminta-alajaottelu.

Paneeliin kutsuttiin jäseniksi asiantuntijoita kaikilta edellä mainituilta kiertotalouden liiketoiminnan aloilta. Vain osa kutsutuista (yhteensä 28 suostunutta ensimmäisellä kierroksella, 29 toisella kierroksella⁸) antoi suostumuksensa panelistiksi. Ennalta arvioiden paneelin kokoonpanossa oli selvä yliedustus materiaalikierron ja -tehokkuuden alalta. Kun panelistit itse luokittelivat itsensä alla esitettävään matriisiin, epäsuhta oli edelleen olemassa, mutta kokoonpano oli tasaisempi, sillä panelistit tunnistivat edustavansa useampaa kuin yhtä liiketoiminnan alaa. Paneeliin kirjautui ensimmäisellä kierroksella sisään 26 panelistia, ja he luokittelivat itsensä kaikkiaan 61 matriisin ruutuun (ks. taulukko 1 alla). Kolme panelistia luokitteli itsensä kaikille viidelle liiketoiminnan alalle ja ryhmään yleinen. He edustivat kukin eri tahoja (toimija, tutkija ja hallinto). Toimijoista yksi luokitteli itsensä neljälle toimialalle, kaksi kolmelle toimialalle ja seitsemän kahdelle toimialalle. Kuusi panelistia luokitteli itsensä pelkästään yleisesti alalla toimivaksi. Panelisteista vain neljä luokitteli toimivansa vain yhdellä liiketoimialalla.

Taulukko 2. Asiantuntijoiden sijoittuminen kiertotalouden liiketoiminta-aloille sekä toimijaryhmiin.

Liiketoiminnan ala	Liiketoiminnan sisältö	Toimija	Tutkija	Hallinto
Tuote palveluna (Product service system)	Palvelujen tarjoaminen tuotteiden sijaan.	6	1	1
Uusiutuvuus (Circular supply)	Uusiutuvien ja kierrätettävien materiaalien sekä uusiutuvan energian käyttö tuotteiden suunnittelussa ja valmistuksessa.	8	1	1
Tuotteen elinkaaren pidentäminen (Product life extension)	Tuotteita pidetään alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan mahdollisimman pitkään tai useita käyttökertoja mm. huollon, korjaamisen ja uudelleenvalmistuksen keinoin.	7	1	1
Jakamistalous (Sharing)	Tavaroiden ja resurssien käyttöasteiden kasvattaminen ja elinkaaren pidentäminen digitaalisilla alustoilla mm. vuokrauksen, myymisen, jakamisen ja uudelleenkäytön myötä.	5	1	1
Materiaalikierto ja -tehokkuus (Resource recovery)	Materiaali- ja energiatehokkaat ratkaisut, sekä elinkaarensa loppuun tulleiden tuotteiden ja raaka-aineiden takaisin keräys ja uudelleenhyödyntäminen.	13	1	2
Yleinen	-	8	2	1

⁶ OECD: Business Models for the Circular Economy - Opportunities and Challenges for Policy, 2019 read.oecd-ilibrary.org/environment/business-models-for-the-circular-economy_g2g9dd62-en#page1.

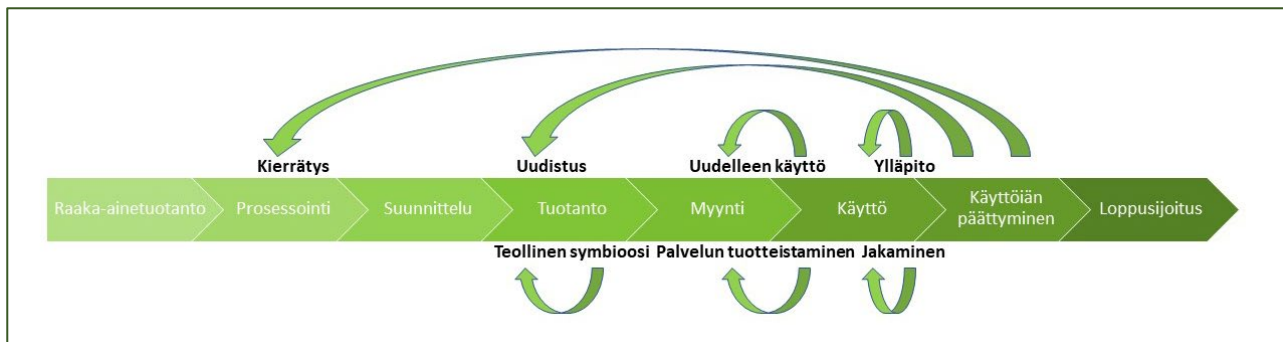
⁷ www.materiaalitori.fi.

⁸ Yksi kutsutuista ilmoitti suostuvansa jäseneksi vasta ensimmäisen kierroksen päätyttyä.

2 Ensimmäisen kierroksen tulokset

2.1 Kiertotalouden tila ja potentiaali Suomessa

Panelisteja pyydettiin arvioimaan kiertotalouden elinkaarivaiheita siinä näkökulmasta, missä niistä tällä hetkellä on suurin liiketaloudellinen merkitys Suomessa. Panelisteille esitettiin taustaksi kuva kiertotalouden vaikutuksesta lineaariseen kiertoon ja siinä elinkaarivaiheet (kuva 1).

Kuva 1. Kiertotalouden vaiheet verrattuna lineaariseen talouteen.

Seuraavassa tarkastelussa on huomioitu panelistien tekemästä järjestelystä tärkeimmiksi kolmeksi nostamat ja kahdeksi vähiten tärkeiksi luokittelemat elinkaarivaiheet. Suurin merkitys nähtiin raaka-aineen prosessoinnilla ja materiaalin kierrätyksellä raaka-aineeksi sen käyttöön päättyessä. Kolmen tärkeimmän joukossa näiden lisäksi tunnistettiin ylijäämäraaka-aineen kierto tuotantoprosessissa. Kun panelisteja pyydettiin arvioimaan suurinta liiketaloudellista potentiaalia vuosikymmen eteenpäin, materiaalin kierrätys raaka-aineeksi sen käyttöön päättyessä säilyi yhtenä tärkeimpänä, mutta sen rinnalle nousivat suunnittelu ja tuotteiden palvelullistaminen. Vähäisin merkitys molemmilla aikaperspektiiveillä oli tuotteen uudistamisella käyttöön päättyessä. Tällä hetkellä myös uudelleen käyttö tuotteena ja jakaminen käytössä ovat vähäisimpiä merkitykseltään, mutta kymmenen vuoden perspektiivillä panelistit arvioivat käytössä jakamisen merkityksen lisääntyvän.

Taulukko 3. Vastaajien näkemykset kiertotalouden liiketoiminnan merkittävydestä eri elinkaarivaiheissa nykyisin ja tulevaisuudessa.

Kiertotalouden liiketoiminnan tila Suomessa					Kiertotalouden liiketoiminnan potentiaali (2030)					
Suurin	Toinen	Kolmas	Toiseksi vähin	Vähäisin	Kierron vaihe	Suurin	Toinen	Kolmas	Toiseksi vähin	Vähäisin
7	6	2	1	2	Raaka-aineen prosessointi	4	5		3	3
1	4	9	1	1	Ylijäämäraaka-aineen kierto tuotantoprosessissa	1	5	3	1	1
1	4	2	2		Suunnittelu	6	3	8		2
3	4	1	3	1	Tuotteiden palvelullistaminen	2	8	2	1	1
2	2	3	1	1	Ylläpito käytössä	1		3	2	1
1	2	2	1	7	Jakaminen käytössä	2	1	5		2
2		1	6	1	Uudelleen käyttö tuotteena	1			9	
		1	8	6	Tuotteen uudistaminen käyttöön päättyessä	1			8	8

7	2	3	1	5	Materiaalin kierrätys raaka-aineeksi käyttöään päätyessä	6	2	3		6
24	24	24	24	24		24	24	24	24	24

Panelistien kommentit:

Suurin potentiaali yrityksille vaikuttaisi olevan uusien kestävien raaka-aineiden löytäminen ja hyödyntäminen tuotannossa. Erilaiset palvelut asiakkaille on myös nouseva trendi.

Käyttöään pidentäminen jatkuvalla ja itse käytöstä ja olosuhteista seuraavan älykkään huollon avulla voidaan minimoida välilliset CO2 kasvut. Lisäksi optimaalisella käytöllä saadaan maksimihyöty laitteista ja käytännössä päästään pitempiin käyttöaikoihin kuin valmistaja on alun perin luvannut. Säästyy erittäin paljon resursseja... Lisäksi jos tuote ei enää sovi esim. raskaaseen käyttöön (esim. 24/7 tehdaskäyttöön, niin sillä on todennäköisesti vielä paljonkin annettavaa joko vähemmän kuorman teollisessa käytössä tai yksityisessä käytössä.

Kierrätysliiketoiminnassa tällä hetkellä suurin liiketaloudellinen merkitys on materiaalien raaka-ainevalmistuksella.

Suurimmat mahdollisuudet kaupallisessa mielessä liittyvät myynnin edistämiseen ja palveluiden rakentamiseen. Yhdistämällä erilaisia ratkaisuita asiakkaita hyödyttäviksi palveluiksi tarjoaa merkittävän kansainvälisen liiketoimintapotentialin.

Tällä hetkellä suurin bisnes on varmaankin edelleen raaka-aineen prosessointi ja sen jälkeen materiaalien kierrätys raaka-aineeksi. Tulevaisuudessa huimasti kasvupotentiaalia on palvelullistamisessa ja käyttöään pidentämisessä (ylläpito, uudelleen käyttö, uudistaminen), jonka edellytyksenä on suunnittelu.

Uudelleenkäyttöön liittyy suuria ongelmia pitkään käytössä olevien tuotteiden osalta; niiden tekninen ja toiminnallinen vanhentuminen, todelliset markkinat, niihin liittyvät haitta-aineet. Rakentamisessa tämän hetken suurin haaste on ensiksi luoda jätteiden/materiaalien kierrätykselle todellisuudessa toimivat markkinat ja sitä tukeva lainsäädäntö.

Tällä hetkellä suurin merkitys on materiaalin kierrätyksellä käyttöään päätyessä, mutta panostamalla suunnitteluun tämä voitaisiin muuttaa.

Jakaminen ja tuotteiden käyttöään pidentäminen ovat selkeitä trendejä, joilla varmasti on jatkossa iso merkitys yritysten liiketoiminnassa.

Jakaminen ja materiaalien uudelleenkäyttö ovat tehokkaita ja nousevia trendejä.

Jatkuva huolenpito lisää käyttöikä ja tarjoaa myös mahdollisuuden "2nd life"-käytölle, koska uudella käyttäjällä on tarkka tieto siitä mikä on tuotteen kunto, kun se otetaan uuteen käyttöön (käytetyn tavaran epävarmuus poistuu tai vähenee huomattavasti).

Materiaalien kierrätys takaisin raaka-aineeksi tulee valtavirraksi uusilla toimialoilla.

Kierrätysraaka-aineiden valmistus säilyttäne asemansa hyvin pitkään, mutta eniten potentiaalia on kierrätysraaka-aineiden tuotteistamisessa ja tuotevalmistuksessa.

Palvelut ja jakamistalous ovat tulevaisuudessa yhä merkittävämmässä roolissa.

Palvelullistaminen, jakaminen ja käyttöään pidentäminen ovat nousussa. Silti edelleen tullaan tarvitsemaan materiaalien kierrätystä raaka-aineeksi (mahdollisimman suurella lisäarvolla) ja materiaalitehokkuutta.

Etenkin rakentamisessa pitkään käyttöikään linkittyvät tekijät tulevat korostumaan. On hyvä muistaa myös 2030 perspektiivillä, että elinkaaren lopulla vapautuvat materiaalit/tuotteet edustavat vain marginaalista osaa kokonaismateriaalitarpeesta (hyvä esimerkki vuotuinen kiviainetarve).

Näen suunnitteluun liittyvän tiedon keräämisen ja sen hyödyntämisen potentiaalिन erittäin merkityksellisinä.

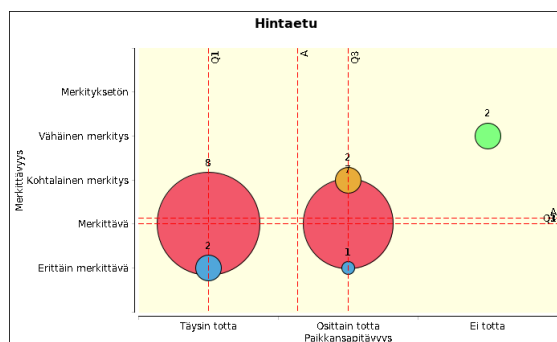
2.2 Kiertotalouden sääntelyesteiden tarkastelu

Yleistä

Panelisteille esitettiin kirjallisuuskatsauksen perusteella väitteitä sääntelyn tai siihen liittyvien tekijöiden merkityksestä kiertotalouden liiketoiminnalle ja pyydettiin arvioimaan niiden paikkansapitävyyttä Suomessa asteikolla ”täysin totta – osittain totta – ei totta”. Lisäksi heiltä pyydettiin näkemys kyseisen tekijän merkityksestä kiertotalouden liiketoiminnan kannalta asteikolla ”erittäin merkittävä – merkittävä – kohtalainen merkitys – vähäinen merkitys – merkityksetön”. Osa väitteistä ilmaistiin tarkoituksella käänteisesti kirjallisuudessa esitettyihin tutkimustuloksiin nähden (kielteinen/myönteinen).

Neitseellisten raaka-aineiden hintaetu

Panelisteille esitettiin väite: ”Neitseellisten raaka-aineiden halvempi hinta verrattuna kierrätettyyn materiaaliin estää kiertotaloutta.”

Neitseellisten raaka-aineiden halvempi hinta verrattuna kierrätettyyn materiaaliin estää kiertotaloutta.	
Täysin totta	10
Osittain totta	10
Ei totta	2
Yht.	22
Erittäin merkittävä	3
Merkittävä	15
Kohtalainen merkitys	2
Vähäinen merkitys	2
Merkityksetön	
Yht.	22

Yhtä moni oli väitteen kanssa samaa mieltä (10/22) kuin osittain samaa mieltä ja asiaa pidettiin yleisesti merkittävänä (15/22) tai jopa erittäin merkittävänä (3/22).

Panelistien kommentit väitteeseen:

Kyse ei todellakaan ole hinnasta, vaan jostain muusta. Kierrätetyillä materiaaleilla ei vielä ole kunnan statusta ja niiden käyttöön kohdistuu edelleen suuria epäluuloja. Neitseellisiä materiaaleja ei kuitenkaan saa lähteä verottamaan, sillä perusteella, että näin luotaisiin kierrätysmateriaaleille parempaa kysyntää. Verojen pitää kohdistua kaatopaikoille

kuskaamiseen eli siihen, että kaatopaikkasijoittamista ei "suosita". Samanaikaisesti on kuitenkin muistettava, että kaikkea jätemateriaalia ei koskaan pystytä hyödyntämään.

Teollisuus hyödyntää hyvin monenlaisia raaka-aineita, jotka voidaan karkeasti jakaa fossiilisiin, uusiutuviin, geologisiin ja ilma- ja vesistöihin (ks. Tekniikan kemia, Edita, 2018, 14. uudistettu painos, piirtämäni kuva s. 328 luvussa 12. Kestävä kemia ja kiertotalous). Näiden teknologiat, saatavuus ja markkinat ovat erilaisia, joten vaikea niputtaa samaan. Fossiilisten osalta, raakaöljyn & liuskekaasun halpa hinta vaikuttaa selkeästi kiertotaloustuotteiden markkinoihin. Uusiutuvien raaka-aineiden kierto on aivan erilainen kuin fossiilisten ja geologisten; esim. WBCSD:n "Circular metrics" laskennassa kaikki uusiutuvat raaka-aineet, jotka kestävästi hankittu, lasketaan mukaan kategoriaan "circular inflow" <https://www.wbcsd.org/Programs/Circular-Economy/Factor-10/Resources/Circular-Transition-Indicators>

Raaka-aineiden hintamekanismeihin ei kuitenkaan tule puuttua säätämällä esimerkiksi luonnonvaraveroja neitseellisille raaka-aineille. Parempi saatavuus tulevaisuudessa ja kierrätysmateriaalien standardisointi lisää kysyntää ja haluttavuutta, hinnasta riippumatta. Raaka-ainepula johtaa väistämättä materiaalien kierrätyksen lisääntymiseen.

Kierrätettyjen raaka-aineiden saatavuus on vähäinen ja siksi hinta tällä hetkellä korkea. Kun tarjonta paranee, tuo hintaero tulee pienemmäksi ja toivottavasti aikanaan myös muuttumaan kierrätetyn eduksi.

Talous ohjaa yritysten toimintaa ja päätöksen tekoa. Erimerkiksi verotuksen keinoin on mahdollista ohjata kohti kiertotaloutta.

Tällä hetkellä raaka-aineiden halpuus hidastaa monilla osa-alueilla jopa sitä, että ei edes harkita kierrätystä.

Markkinatalous viime kädessä ohjaa kiertotalouden raaka-aineiden käyttöön. Esim. Öljy on vielä liian halpaa.

Kierrätys ja raaka-aineiden erottelu ja lajittelu ei vielä ole tarpeeksi kehittyneitä verrattuna neitseellisten raaka-aineiden hankintaan. Kierrätykseen ei myöskään kannusteta tarpeeksi.

Kaikilla toimialoilla tuotteita ei ole suunniteltu kierrätettäväksi, jolloin kierrätyksen hintakin on kalliimpi. Riippumatta neitseellisen raaka-aineen hinnasta, myös omilla päätöksillä on vaikutus.

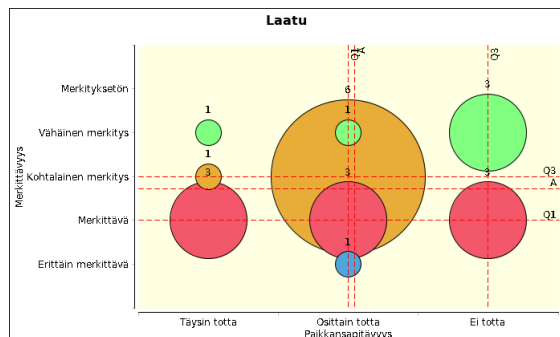
Mikäli ostopäätös perustuu hintaan, eivät kierrätysmateriaaleista valmistetut tuotteet pysty kilpailemaan neitseellisistä raaka-aineista valmistettujen tuotteiden kanssa. Lisäksi neitseellisen raaka-aineen käyttö on huomattavasti yksinkertaisempaa verrattuna kierrätysmateriaalien hyödyntämiseen.

Jotta hinta ei yksin ratkaisisi, pitäisi kierrätetyn raaka-aineen käyttö tehdä muulla tavoin houkuttelevammaksi. Toki hintakin tulee saada kilpailukykyiseksi.

Kun neitseellinen on saatavilla halvempaan hintaan kuin kierrätetty, on valinta usein neitseellisen puolella. Tähän ei vaikuta ainoastaan hinta, vaan myös ajatus siitä, että neitseellinen, koska sitä ei vielä ole käytetty, tulee kestävämpään pidempään. Miksi siis maksaa kalliimpi hinta sellaisesta, jolla on korkeampi riski muuttua käyttökeltomaksi, jonka takuu/muu kuluttajansuoja ei välttämättä ole yhtä hyvä kuin neitseellisellä?

Kierrätysmateriaalien laatu

Panelisteille esitettiin väite: ”Lainsäädäntö ei edellytä kierrätysmateriaalien olevan laadullisesti yhtä hyviä kuin neitseellisten raaka-aineiden.”

Lainsäädäntö ei edellytä kierrätysmateriaalien olevan laadullisesti yhtä hyviä kuin neitseellisten raaka-aineiden.	
Täysin totta	5
Osittain totta	11
Ei totta	6
Yht.	22
Erittäin merkittävä	1
Merkittävä	9
Kohtalainen merkitys	7
Vähäinen merkitys	5
Merkityksetön	
Yht.	22

Puolet (11/22) panelisteista piti väitettä osittain totena ja näkemykset jakautuivat melko tasaisesti väitteen merkittävyyden osalta.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Käsitykseni mukaan lainsäädäntö ei ota kantaa laatuun.

Tuotelainsäädäntö (esim. REACH-asetus) koskee kaikkia tuotteita riippumatta niiden alkuperästä.

Tällä hetkellä lainsäädäntö ei aseta vaatimuksia, ainoastaan standardit. Käsittelyssä on kuitenkin aloitteita, joiden mukaan kierrätysraaka-aineille ei sallittaisi korkeampia pitoisuuksia huolta aiheuttaville aineille kuin neitseellisille. Tässä asiassa uskomme vahvasti riskiperusteiseen analyysiin. On selvää, että b-2-b-käytössä suljetuissa kierroissa tai vaikkapa teollisuusputkissa työntekijän ja loppukäyttäjän altistusvaara on paljon pienempi kuin esimerkiksi leluissa. Ilman tällaista riskikartoitukseen perustuvaa poikkeamamahdollisuutta esimerkiksi muovien kierrätykselle aiheutuu merkittäviä hankaluuksia.

Lainsäädäntö ei aseta vaatimuksia.

Samat standardit kaikille.

Riippuu lainsäädännöstä ja jätteen/materiaalien käyttökohteesta (vrt. esim. Mara-asetus).

Lainsäädäntö mahdollistaa kierrätysmateriaalien valmistamisen. Haasteet kierrätysraaka-aineiden käytölle tulee raaka-aineista valmistettujen tuotteiden kautta. Kierrätysraaka-aineista valmistettujen tuotteiden tulee täyttää samat tuotestandardien vaatimukset kuin olemassa olevien tuotteiden.

standardit pitää olla samat (järjen käyttö on silti sallittua, eli ei mennä esimerkkinä vain esim. kierrätyspahvia jne., jolloin tuotetaan vain lisää kuormaa luontoon).

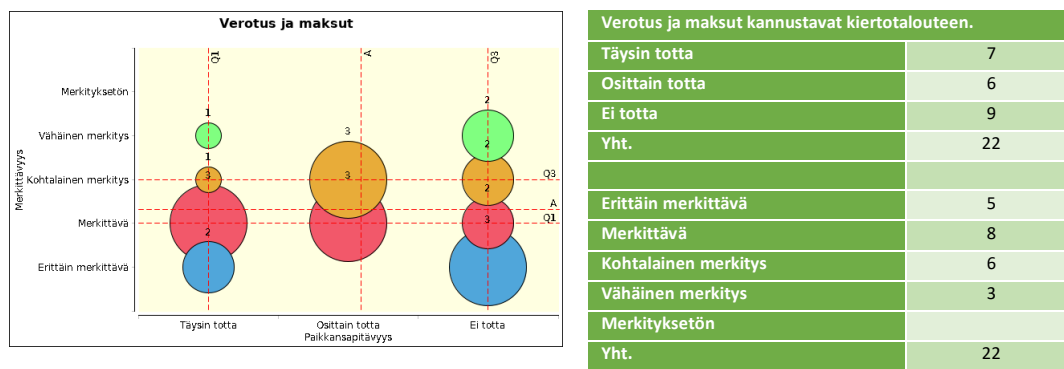
Käyttövaatteiden laadulle ei ole vaatimuksia lainsäädännössä.

Kiertotaloustoimijan tulee asettaa tuotteelleen laatuvaatimukset, jotka mahdollistavat sekä kierrätyksen, että käytönikäisen elinkaaren pidentämisen.

Lainsäädäntö on tällä hetkellä keskittynyt asettamaan tavoitteita kierrätysprosentteille, ts. jätteen upcycling ja downcycling lainsäädännössä nyt samanarvoisia. Esim. muovin osalta on arvioitu, että vain noin 2 % kierrätysmuovista päätyy samaan tai vastaavaan käyttöön, missä materiaali alun perin oli. Pitkällä aikavälillä tämä ei edistä kestävän kiertotalouden, jossa kierrätys- ja uusiutuvilla materiaaleilla nimenomaan vähennetään tarvetta neitseellisiin fossiilisiin raaka-aineisiin, kehittymistä. Aasiassa ja Yhdysvalloissa petrokemianteollisuus on tehnyt isoja investointeja, joilla tähtäävät neitseellisen muoviraaka-aineen valmistuskapasiteetin kasvattamiseen.

Verot ja maksut

Panelisteille esitettiin väite: ”Verotus ja maksut kannustavat kiertotalouteen.”

Pieni enemmistö (9/22) oli väitteen kanssa eri mieltä ja enemmistö (13/22) piti asiaa merkittävänä, tai jopa erittäin merkittävänä.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Näillä olisi mahdollista ohjata yritysten ja kansalaisten toimintaa.

Verotus voisi paremmin huomioida esimerkiksi autojen vertaisvuokrauksen ja jakamisen. Nyt menee autoverojen päälle vielä veroa vuokratulosta, puhumattakaan muista kustannuksista. Verotuksella voisi helposti kannustaa jakamaan resursseja.

Näillä voisi vaikuttaa, jos niin halutaan.

Esimerkiksi luonnonvaraverotuksella on merkittäviä negatiivisia vaikutuksia yritysten talouteen ja tätä kautta myös kiertotalouden liiketoimintaan. Markkinoita ei tule säädellä keinotekoisilla ohjaukeinoilla.

Verotus on merkittävä ohjaukeino, jolla voidaan vaikuttaa merkittävästi kiertotalouden kehittymiseen.

Verotus pitäisi (MYÖS) suunnitella positiivisen kannustuksen mukaan.... eli mitä enemmän kiertotaloutta tukevaa sitä kevyempi verotus ... tällä voisi olla myös vahva kansantaloutta tukeva merkitys, koska tuonti ulkomailta vähenisi.

Keppiä ja porkkanaa pitää olla sopivassa suhteessa. Tärkeää on huomioida tuotteen koko elinkaari (raaka-aineiden hankinta, tuotteen valmistus ja käyttö ja lopuksi EOL) ja edistää sääntelyä, joka maksimoi kokonaiskestävyyden, ei vain yhtä vaihetta elinkaaresta. Maksuja ja veroja asettaessa tulisi myös pohtia, mihin ne ohjaavat ja miten ne kohtelevat uusia tuotteita vs. vanhoja tuotteita. Esim. jos ainoa kriteeri on 100% kierrätettävyys, joku uusi hyvä ja ekologinen materiaali-innovaatio voi kuolla, koska kun uusi materiaali tulee markkinoille volyymit ovat alussa pieniä, eikä kierrätysinfra välttämättä alussa ole kaikkialla, vaikka teknologisesti materiaali olisikin kierrätettävissä. Kun volyymit markkinoilla kasvavat, kierrätyksestä voi tulla liiketoimintaa ja infra syntyy. Vaarana on, että tähän vaiheeseen asti ei päästä, jos alkuvaiheen maksut (jos ei silloin vielä ole kierrätettävä) torppaavat markkinoiden kasvun.

Luonnonvarojen verotus ei ole ratkaisu, vaan se, että verotus kohdistetaan jäte-/materiaalivirtojen kääntämiseksi pois kaatopaikkasijoituksesta aitoon hyödyntämiseen.

Kyllä verotuksella on ohjaava vaikutus.

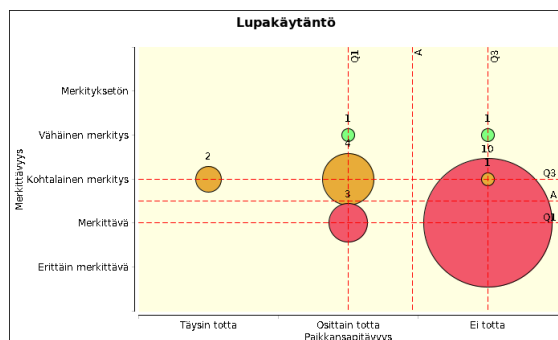
Verotuksella voidaan vaikuttaa merkittävästi, mutta vaikutus voi olla myös vääräsuuntainen.

Verotuksella pystytään motivoimaan kierrätysvaihtoehtojen kehittämiseen.

Talous ohjaa nyky-yhteiskuntaa ja oikeanlaisilla sanktioilla sekä insentiiveillä pystytään ohjaamaan kehitystä oikeaan suuntaan, esim. hiilidioksidivero/-budjetti ja fossiilisten subventioiden poisto.

Ympäristölupakäytäntö

Panelisteille esitettiin väite: ” Ympäristölupakäytäntö ei hankaloita materiaalien kierrättämistä ja jäteperäisten materiaalien käyttöä.”

Ympäristölupakäytäntö ei hankaloita materiaalien kierrättämistä ja jäteperäisten materiaalien käyttöä.	
Täysin totta	2
Osittain totta	8
Ei totta	12
Yht.	22
Erittäin merkittävä	
Merkittävä	13
Kohtalainen merkitys	7
Vähäinen merkitys	2
Merkityksetön	
Yht.	22

Enemmistö (12/22) oli väitteen kanssa eri mieltä ja vielä useampi (13/22) piti asiaa merkittävänä.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Jätelain uudistamistyössä (työryhmä jätti juuri raporttinsa) olisi ollut mahdollisuus helpottaa sivutuotteisiin ja end of waste -asioihin liittyvää lainsäädäntöä ja ottaa käyttöön ilmoitusmenettely. Tätä ei kuitenkaan haluttu tehdä vaan asia jätettiin tilaan "seurataan ja päätetään toimenpiteistä myöhemmin". Hankaluuksista ja byrokraattista turhuuksista on olemassa esimerkkejä mm. silloin kun yritys, joka toimii usealla paikkakunnalla ja haluaa vaihtaa raaka-aineeksi jonkun

toisen sivuvirran. Tällöin kaikkien yrityksen toimipaikkojen ympäristölupa joudutaan avaamaan, vaikka prosessi ja käytettävä raaka-aine olisi sama kaikilla toimipaikoilla.

Eow myönnetään yleensä vasta ympäristöluvan yhteydessä. Tämä rajoittaa uusien tekniikoiden kehittämistä ja muodostuvien sivuvirtojen hyödyntämistä.

Tässä on työsarkaa.... viranomaisilla pitäisi olla se asenne (ja siihen vaikuttavat työkalut käytössä), että asiaan kannustetaan ja yritetään yhdessä löytää ratkaisuja, jotta jonkun uuden asian käynnistys ei ole ylivoimaisen hankalaa ja kallista.... Best practises käytäntöjen jakaminen ja soveltaminen auttaisi.

Jäte/ tuotestatus vaikuttaa merkittävästi ympäristölupiin ja esim. kemiallisen kierrätyksen, kuten pyrolyysi, saralla vielä osin epäselvää missä vaiheessa jätteestä tulee tuote.

Käytännön esimerkit lainsäädännön kehittämisen ja lupamenettelyjen sujuvoittamisen todellisesta hitaudesta ja vaikeudesta kertovat karusti, missä ongelma on; juhlapuheet ovat toisia, käytännön toimet toisia. Jos lisäksi Suomeen (5,5, miljoonan asukkaan) ei pystytä luomaan yhteiseen hyvää suuntaavia yhtenäisiä ja yksiselitteisesti tulkittavia pelisääntöjä, "Suomi maailman kiertotalouden ykkösmaa" -hokema voidaan unohtaa.

Viranomaiset eivät uskalla tehdä päätöksiä mm. tiedon puutteen takia. Se hidastaa prosesseja ja luo riskejä liiketoiminnalle. Laadukas ja ripeä ympäristölupamenettely on edellytys kierrätyksen toteuttamiselle ja materiaalikierrolle. Etenkin EoW-menettelyn selkeyttäminen säädösten osalta on kestänyt liian kauan. Tilanne on johtanut siihen, että nyt annetut päätökset ovat laadultaan hyvin eri tasoisia. Kierrätyksessä ja tuotteistamisessa tulisi huolehtia siitä, että lopputuotteen on oltava turvallinen ja laadukas, jotta kierrätystuotteiden hyvä maine saadaan säilytettyä. EoW-päätöksen kytkeminen ympäristölupaan ei ole oikea menettely, koska asiassa tarkastellaan tuotteen kelpoisuutta yleiseen käyttöön eikä niinkään sen tuottamisen vaikutuksia tuotannon vaikutusalueella. On selvää, ettei ylimääräistä luvitusbyrokratiaa kukaan ota hoitaakseen, ellei siihen ole erityistä kannustinta (tai pakkoa).

Ympäristölupakäytäntö on tarpeellinen, mutta toimijat usein nostavat esille, että luvitus estää tai hidastaa materiaalien hyödyntämistä.

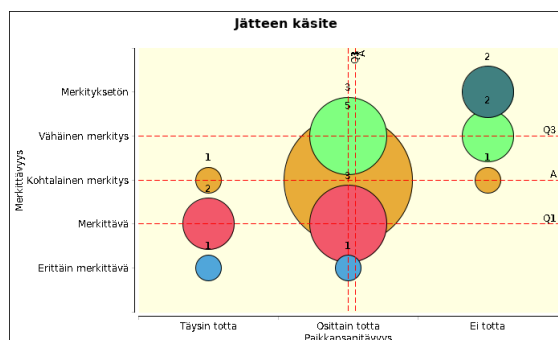
Ympäristölupa on usein edellytys kierrätysliiketoiminnan harjoittamiselle. Täysin uudentyyppisen toiminnan aloittaminen on oppimisprosessi sekä toiminnanharjoittajan että viranomaisen näkökulmasta. Tiedot materiaali- ja prosessitieteistä hyötyisivät EoW-statuksesta.

Lähtökohtaisesti ympäristölupakäytäntö on järkipäiväinen. Toki kehitettävääkin on.

(2 totesi, ettei tunne asiaa tarpeeksi.)

Jätteen käsite

Panelisteille esitettiin väite: ” Epäselvä käsitteellinen jako jätteen ja materiaalin välillä on kiertotalouden keskeinen ongelma.”

Epäselvä käsitteellinen jako jätteen ja materiaalin välillä on kiertotalouden keskeinen ongelma.	
Täysin totta	4
Osittain totta	12
Ei totta	5
Yht.	21
Erittäin merkittävä	2
Merkittävä	5
Kohtalainen merkitys	7
Vähäinen merkitys	5
Merkityksetön	2
Yht.	21

Enemmistö (12/21) panelisteista piti väitettä osittain totena ja näkemykset jakoutuivat melko tasaisesti väitteen merkittävyyden osalta.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Jäte on epäselvä termi. Raaka-aineeksi kelpaavia kierrätettäviä aineita ei ehkä ole listattu ja tutkittu tarpeeksi, jotta sääntely ja tehokas kierrätys olisi mahdollista.

Ideaalitapauksessa ei ole jätettä, kysymys on enemmänkin omasta tavoitteen asetannasta.

Jätteen määritelmä on ongelmallinen ja moniulotteinen vyyhti. Tie jätteeksi luokittelun päättymiseen on kuitenkin olemassa, eikä tämä määritelmä ole varmastikaan suurin ongelma kiertotalouden toteutumisen tiellä.

En ihan ymmärrä mitä tällä tarkoitetaan. Oikeastaan koko "jäte" pitäisi käsitteenä lopettaa ja alkaa puhua raaka-aineista.

Jätelaissa jako on selvä - eli epäselvyys ei siltä osin täysin totta. Jako jätteen ja materiaalin välille sen sijaan aiheuttaa tiettyjä haasteita kierrätyksessä - kuka saa jätelain mukaan käsitellä ja kuka ei.

Kyllä tämä jako on välillä haasteellinen. Tavoitteena olisi pyrkiä siihen, että jätteet voitaisiin enemmän nähdä materiaaleina.

Jätelainsäädäntö luotiin alun perin varmistamaan jätteen asianmukainen hävittäminen niin, että ympäristölle ja ihmiselle ei koidu haittaa. Nyt lähtökohdat ovat muuttuneet, ja kun jäte on enenevästi raaka-ainetta, tämä vanhempi ajattelumalli, joka edelleen näkyvässä lainsäädännössä, voi aiheuttaa haasteita. Toisaalta jättemateriaalien käsittely voi vaatia erityisosaamista, ja erityishuomioita esim. turvallisuuden suhteen, ja tällaisista asioista ei luonnollisesti saa tinkiä. Yksi iso haaste on, että jätteen tarkka (kemiallinen) koostumus ei aina ole jätteenkäsittelijän tiedossa; koostumustiedon kulkemista läpi arvoketjun pitäisi kehittää.

Mitä enemmän kaikki muuttuu käytettäväksi "raaka-aineeksi" sitä paremmin päästään eteenpäin.

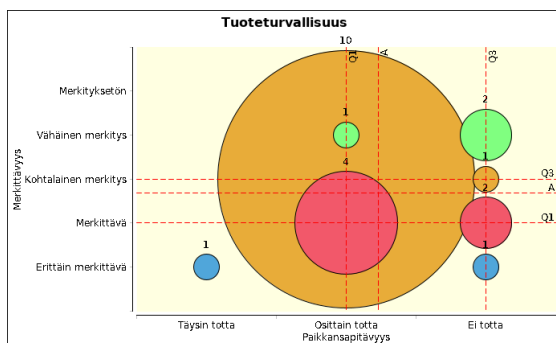
Epäselvyyttä lisää etenkin toimijoiden tapa keksiä erilaisia kiertoilmaisuja toiminnassaan syntyville jätteille. Jätelaissa jako kyllä on selvä, mutta esimerkiksi ympäristölupapäätöksissä on ajoittain havaittavissa, että lupaviranomainenkaan ei ole täysin ymmärtänyt jätteen/tuotteen statusta suhteessa jätelakiin. Jättestatus tietenkin hankaloittaa materiaalin jatkoprosessointia, koska se on mahdollista vasta, kun toiminnalla on vaaditut luvat.

Lainsäädännössä jako taitaa olla selvä, suuremman ongelman muodostaa lakien epäselvät ja vaihtelevat usein henkilöistä riippuvat tulkinnat, joita ei aina pysty ennakoimaan.

Niin kauan kun "kelpoja" jätemateriaaleja ei pystytä helposti hyväksymään materiaaleiksi neitseellisten rinnalle, kiertotalouden edistäminen kangertelee. Lainsäädäntö voi tuon jätemateriaalijaon määrittellä mutta siinä jäykästi kiinni pysyminen on se perusongelma.

Tuoteturvallisuus

Panelisteille esitettiin väite: ”Tuoteturvallisuussäätely (erityisesti kemikaali) on este kiertotaloudelle sekä materiaalien kierrätyksen että uusiutuvien materiaalien käyttöönotossa.”

Tuoteturvallisuussäätely (erityisesti kemikaali) on este kiertotaloudelle sekä materiaalien kierrätyksen että uusiutuvien materiaalien käyttöönotossa.	
Täysin totta	1
Osittain totta	15
Ei totta	6
Yht.	22
Erittäin merkittävä	2
Merkittävä	6
Kohtalainen merkitys	11
Vähäinen merkitys	3
Merkityksetön	0
Yht.	22

Enemmistö (15/22) oli osittain samaa mieltä ja puolet (11/22) antoi asialle kohtalaisen merkityksen.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Jäteperäisistä materiaaleista valmistettujen tuotteiden tulee olla turvallisia käyttäjilleen ja ympäristölle siinä missä muidenkin tuotteiden. Epäselvyydet tuoteturvallisuudessa voisi johtaa kierrätystuotteiden kannalta huonoon mainehaittaan. Ongelma on enemmänkin siinä, että siirtyminen jätelainsäädännön piiristä tuotelainsäädännön piiriin ei suju täysin saumattomasti.

Kierrätys tai uusiutuvien materiaalien käyttöönotto ei ole kannattavaa ilman terveyden ja turvallisuuden liittyvien reunaehtojen täyttymistä.

Uusiutuvien materiaalien käyttöönotossa saattaa olla, mutta ei kiertotaloudessa kokonaisuudessaan.

Tämä on paljon laajempi asia kuin pelkkä kemikaaleihin liittyvä asia.... esimerkiksi käytettyjen akkujen/(jopa superkondensaattoreiden) tapauksessa pitää ottaa huomioon se, että akuissa voi olla (on lähes aina) jännitettä (vaikka

varausta ei olisikaan lähes yhtään)... sekin voi aiheuttaa arvaamattomia tilanteita sekä sähköiskujen tai ainakin mahdollisen kipinävaaran jne. vuoksi.

Voi olla este, mutta toki on tosi tärkeää huolehtia tuoteturvallisuudesta. Riskinarviointia voisi käyttää tarvittaessa.

Turvallisuus on ykkösprioriteetti kiertotalouden kehittämisessä. Turvallisuussäätelyä tarvitaan, mutta sen tulisi olla enemmän riskiperusteista; riski = vaaraominaisuus x altistuminen; esim. ruostumaton teräs sisältää kromia (vaara), mutta sellaisessa muodossa, että huoletta voi syödä ruostumattomalla teräksellä valmistetulla haarukalla.

Ongelma ei niinkään kemikaalisäätelyssä kuin sen ja jätesäätelyn toisistaan poikkeavissa vaatimuksissa.

Kiertotalous ei varsinaisesti esty mutta materiaalien kierrätys saattaa hankaloitua ilman mahdollisuutta poiketa rajoista riskiarviointiin perustuen.

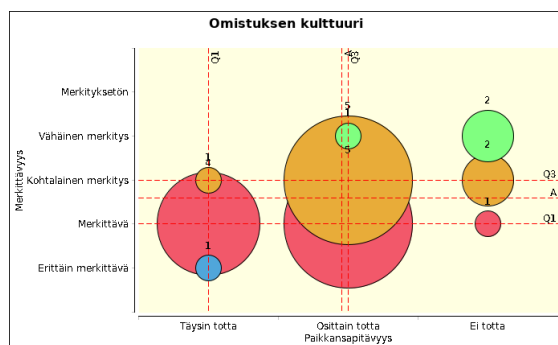
Tapauskohtaisesti voi olla suurikin merkitys.

Turvallisuudesta on huolehdittava. Vasta testauksen jälkeen voi sanoa, oliko kiertotalouskokeilu aidosti kestäväällä pohjalla.

Komission kiertotalousohjelmissa tuote-, kemikaali, ja jätelainsäädäntöjen rajapintatarkastelun on todettu olevan se keskeisin selvitettävä asia. Ensimmäiset tulokset sen merkittävyyden kertovat: vaatimukset kierrätysmateriaalien "puhtaudelle" vain kasvavat ja sitä enemmän tulemme kohtaamaan ongelmia tulevaisuudessa. Olisiko ratkaisu siinä, että pohdimme ihan oikeasti sitä, millaisiin kohteisiin tiettyihin käyttökohteisiin kelpaamattomia kierrätysmateriaaleja voitaisiin hyödyntää, hieman heikompileatuisina.

Omistuksen kulttuuri

Panelisteille esitettiin väite: "Yritysten ja ihmisten halu omistaa tuote on lainsäädäntöä suurempi este sille, että tuotetta käytetään palveluna (esimerkiksi työvaatteet ja -tekstiilit palveluna)."

Yritysten ja ihmisten halu omistaa tuote on lainsäädäntöä suurempi este sille, että tuotetta käytetään palveluna (esimerkiksi työvaatteet ja -tekstiilit palveluna).	
Täysin totta	6
Osittain totta	11
Ei totta	5
Yht.	22
Erittäin merkittävä	1
Merkittävä	10
Kohtalainen merkitys	8
Vähäinen merkitys	3
Merkityksetön	
Yht.	22

Puolet (15/22) panelisteista oli osittain samaa mieltä ja puolet (11/22) piti asiaa vähintään merkittävänä.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Merkittävä muutos on jo tapahtunut ja jatkuu sama edelleen.

Vaikea uskoa, että kukaan erityisesti haluaisi omistaa jotain, jonka voi helposti ostaa palveluna, kuten esimerkiksi vaihtotekstiilit. Autojen tai kodinkoneiden tms. omistamisen kotitalouksissa vielä ymmärtää, sillä käyttäjä hakee ensisijaisesti helppoutta. Vielä toistaiseksi ei ole näkynyt Suomessa pesukoneita ym. kodinkoneita liisattavana, toisin kuin monissa muissa maissa. Uskoisin, että tällaiselle palvelulle huoltoineen olisi meilläkin kysyntää. En siis näe, että omistamisen halu olisi lainsäädäntöä suurempi este.

Uskoisin, että enemmän kyse on palvelun helppoudesta ja hinnasta. Jos esim. autoja, mehupuristimia, porakoneita ja vaikka ulkokalusteita olisi mahdollista saada lainattuna/vuokrattuna tarpeen mukaan fiksuun hintaan niin luulisin, ettei ihmisillä olisi tarvetta niitä seisottaa. Toistaiseksi palvelut ovat kuitenkin marginaalisia ja pieniä, jolloin ne ei yllä kaikkien saataville.

Tämän uskoisin muuttuvan tulevaisuudessa, eihän levyjä tai elokuviakaan enää osteta fyysisinä kopioina, kun ne ovat saatavissa suoratoistopalveluina. Yhtä lailla kodintekstiilit ja osa vaatteistakin voisi olla kiva olla saatavilla palveluna.

Palvelun ongelma on se, että siitä maksaa koko ajan "vuokraa" Palvelu pitäisi voida "ostaa" samalla tavalla kuin omistettavan tuotteen (mukana pitäisi tietysti olla huolto ja käyttöajan tuki) ... eli siten että sillä olisi jokin käyttöikä ja se, joka käyttää sitä hyvin saa itse asiassa hyödyn siitä, että se on hyvin käytetty.... esim. ilmaisen jatkoajan tai suuremman palautusmaksun tms.

Kun jakamisesta tulee uusi normaali, tämäkin este on poistunut.

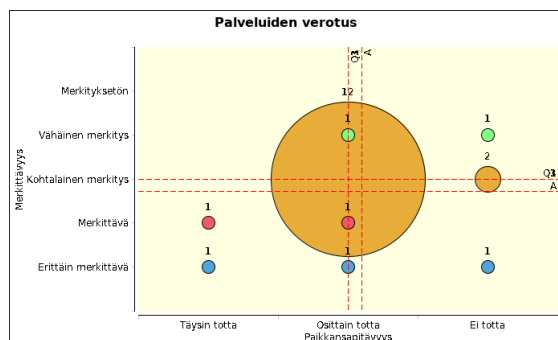
Tämä on tahdon asia.

Tällä hetkellä on vielä paljon ihmisiä, jotka haluavat nimenomaan omistaa tavaransa. Ehkäpä myös sukupolvikysymys. Palvelujen hyödyntäminen pitää tehdä mahdollisimman helpoksi ja taloudellisesti järkeväksi.

Halu omistaa tuotteita tms. on usein hämmästyttävän korkea, kun aletaan tarkemmin seuraamaan vaikkapa käyttöastetta.

Palvelujen verotus

Panelisteille esitettiin väite: ” Nykyinen verolainsäädäntö asettaa palvelun käytön (esim. valaistuksen ostaminen) huonompaan asemaan kuin tuotteen (valaisimien) omistamisen.”

Nykyinen verolainsäädäntö asettaa palvelun käytön (esim. valaistuksen ostaminen) huonompaan asemaan kuin tuotteen (valaisimien) omistamisen.	
Täysin totta	2
Osittain totta	11
Ei totta	4
Yht.	17
Erittäin merkittävä	3
Merkittävä	2
Kohtalainen merkitys	10
Vähäinen merkitys	2
Merkittymätön	
Yht.	17

Enemmistö (11/22)⁹ oli osittain samaa mieltä ja enemmistö (14/22) antoi asialle vain kohtalaisen merkityksen.

Panelistien kommentit väitteeseen:

En tunne eri verotuskäytäntöjä kovin hyvin. Olen siinä uskossa, että useilla palveluilla on pienempi alv kuin tuotteilla. Lisäksi kotitalouksilla on mahdollisuus kotitalousvähennykseen, mikäli hankintaan liittyy työtä.

Usein verokannat ovat samat kuten esimerkissä. Verotuksella on mahdollista ohjata päätöksentekoa. Tällä hetkellä tätä ei juurikaan käytetä kiertotalouteen liittyvissä asioissa.

Ei välttämättä niinkään, toki verotuksella voitaisiin ohjata kulutusta enemmän palveluiden ostamista suosivaksi.

Verotuksellakin voi ohjata.

Palvelun verotuksen pitäisi olla palkitsevaa sillä tavalla, että sitä hyvin/huolellisesti (kiertotalousmielessä) käyttävä saisi edun.

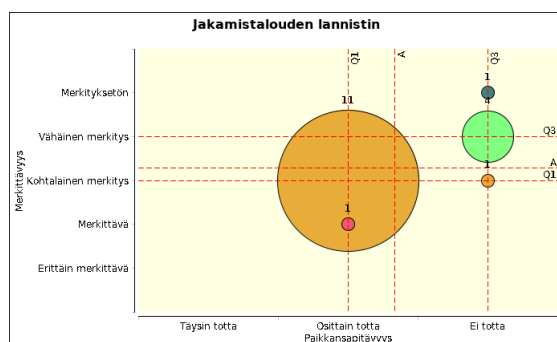
Verotus ei tällä hetkellä kannusta esimerkiksi autojaan jakavia. Verotuksen muuttaminen jaetuille autoille olisi helppo keino saada naapurustot, taloyhtiöt ja muut yhteisöt jakamaan autoja ja kyytejä.

Asiaa tulisi selvittää.

En tunne verotuskäytäntöä tähän liittyen. Mutta palvelujen käytön alhaisempi verotus voisi toimia hyvänä kannusteena.

Kirjanpitolainsäädäntö

Panelisteille esitettiin väite: ”Kirjanpitolainsäädäntö ja -käytäntö estävät jakamistaloutta.”

Kirjanpitolainsäädäntö ja -käytäntö estävät jakamistaloutta.	
Täysin totta	
Osittain totta	1
Ei totta	6
Yht.	7
Erittäin merkittävä	
Merkittävä	1
Kohtalainen merkitys	1
Vähäinen merkitys	4
Merkityksetön	1
Yht.	7

Kukaan panelisteista ei ollut väitteen kanssa samaa mieltä, eikä asialle annettu juurikaan merkitystä. Tämä oli useimmille vastaajista vaikea kysymys.¹⁰

⁹ Neljä ”osittain samaa mieltä” ja ”kohtalainen merkitys” vastanneista ilmoitti, että eivät tunne asiaa riittävästi vastatakseen, joten näitä vastauksia ei ole huomioitu, koska vaihtoehtona ei ollut ”en osaa sanoa”.

¹⁰ Kuten edellä 11 ”osittain samaa mieltä” ja ”kohtalainen merkitys” vastanneista ilmoitti, etteivät tunne asiaa riittävästi vastatakseen, joten näitä vastauksia ei ole huomioitu, koska vaihtoehtona ei ollut ”en osaa sanoa”.

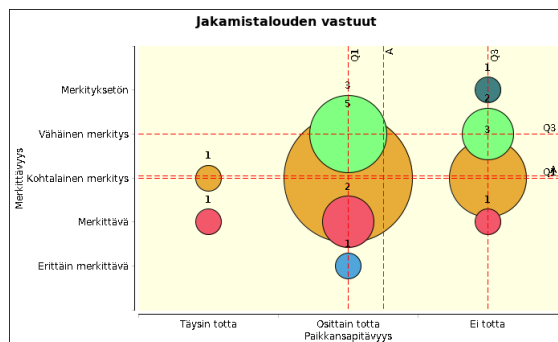
Panelistien kommentit väitteeseen:

En ole huomannut vaikutusta.

Jakamistalustat ovat todellisuutta myös valmistuksessa. Kirjanpito ei ole esteenä.

Vastuut jakamistaloudessa

Panelisteille esitettiin väite: ”Jakamistalouden esteenä on epäselvät vastuukysymykset esimerkiksi vahinkotilanteissa.”

Jakamistalouden esteenä on epäselvät vastuukysymykset esimerkiksi vahinkotilanteissa.	
Täysin totta	2
Osittain totta	7
Ei totta	7
Yht.	16
Erittäin merkittävä	1
Merkittävä	4
Kohtalainen merkitys	5
Vähäinen merkitys	5
Merkityksetön	1
Yht.	16

Vastaukset ja kannat asian merkityksestä jakautuivat.¹¹

Panelistien kommentit väitteeseen:

Vastuut tulee määritellä. Käytösopimuksia, vuokrasopimuksia jne. on tehty maailman sivu.

Vastuukysymyksissä on kehitettävää, mutta ne eivät nouse jakamistalouden esteiksi.

Kansainvälisesti löytyy paljon hyviä jakamistalouden esimerkkejä. Näitä hyödyntämällä vastuu asia ei pitäisi olla ongelma.

Sopimusteknisesti ratkaistavissa.

En tunne asiaa hyvin, mutta vastuukysymysten haasteet riippuvaisia jakamisen kohteesta. Esim. jos jaetaan aineita/esineitä, joiden käsittelyyn liittyy vaaroja (kuten tietyt kemikaalit, koneet), vastuukysymykset voivat jakamistaloudessa olla haastavia ja vaativat uudenlaista sopimuskulttuuria.

Uskon, että hyvin laadituilla sopimuksilla on mahdollista sopia vastuista vahingon sattuessa. Riippuu varmasti jakamistalouden kohteena olevasta esineestä, miten suuria vaikeuksia asiaan liittyy (esim. auto vs. mekaaninen ruohonleikkuri).

Sopimusteknisiä asioita. Ei pitäisi olla kovinkaan suurta merkitystä.

¹¹ Neljä ”osittain samaa mieltä” ja ”kohtalainen merkitys” vastanneista ilmoitti, että eivät tunne asiaa riittävästi vastataksaan, joten näitä vastauksia ei ole huomioitu, koska vaihtoehtona ei ollut ”en osaa sanoa”.

Kyllä. Vakuutusyhtiöt eivät esim. tunnista tilannetta, jossa vahingon aiheuttaja on vuokraaja. Vakuutusyhtiöille kiertotalous on usein tuntematon alue.

Aktiivinen monitorointi ja asioiden reaaliaikainen seuranta (todistetusti) todennäköisesti poistaisi tämän ongelman... nyt ongelma on aina syiden ja seuraamusten todistamisen vaikeus jne.

Tällä on varmasti merkitystä, mutta toisaalta ongelma on varmaankin melko helposti ratkaistavissa sopimusteknisesti. Tarvittaessa lainsäädännöllä.

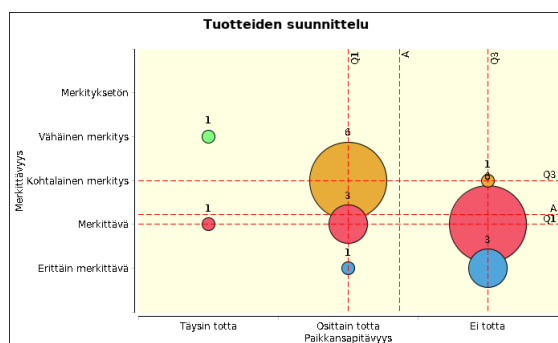
Tämä riippuu jakamisen tavasta. Kun jakamisalusta on rakennettu oikein, tämä ei ole este.

Vastuut määritellään sopimuksissa.

(4 ilmoitti, ettei aiheita riittävästi.)

Tuotesuunnittelu

Panelisteille esitettiin väite: "Tuotteiden suunnittelua koskeva sääntely huomioi riittävästi kiertotalouden tavoitteen."

Tuotteiden suunnittelua koskeva sääntely huomioi riittävästi kiertotalouden tavoitteen.	
Täysin totta	2
Osittain totta	10
Ei totta	10
Yht.	22
Erittäin merkittävä	4
Merkittävä	10
Kohtalainen merkitys	7
Vähäinen merkitys	1
Merkityksetön	
Yht.	22

Yhtä moni (10) oli väitteen kanssa eri mieltä tai osittain samaa mieltä ja enemmistö (14/22) piti asiaa vähintään merkittävänä.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Tuotteiden kestävyys-, korjattavuus- ja kierrätettävyyksivaatimuksissa olisi huomattavasti parannettavaa. Kertakäyttö tuotteet tulisi kieltää kokonaan.

Sääntelyllä ja verotuksella olisi mahdollista ohjata kohti kestävämpiä ratkaisuita.

Tällä sektorilla on paljon parannettavaa, sillä esim. monien tuotteiden korjaaminen on lähes mahdotonta... ainakin kustannustehokkaasti / ympäristöystävällisesti.

Tuotteiden suunnitteluvaiheessa voidaan huomioida se, miten tuotetta käsitellään kierrätysvaiheessa. Esimerkiksi rakennustuotteiden suunnittelussa kiertotalouden tavoitteen toteutuminen tulisi huomioida paremmin.

Tärkeä asia, joskin hankalasti säänneltävissä.

Tuotteiden suunnittelua ei ole tarkoituksenmukaista yksityiskohtaisesti ohjata lainsäädännöllä. Lainsäädäntö voi asettaa joitain tavoitteita, mutta lainsäätäjät eivät ole tuotesuunnittelun (ainakaan kaikkien tuotteiden) ammattilainen; yrityksille & yliopistoille & tutkimuslaitoksille jätettävä vapaus innovointiin. Systeemin oltava myös riittävän dynaaminen, maailma muuttuu koko ajan. Tässä myös korostaisin, että tuotteiden suunnittelua koskevan sääntelyn tulisi huomioida tuotteen koko elinkaari: raaka-ainepohja, valmistus & käyttö ja EOL. Ehkä jossain tuotteiden kestävyyskriteereissä edelleen korostuu liikaa energiatehokkuuden näkökulma.

Kaksioppiinen juttu mutta lähtökohta on se, että vaatimus sisällyttää tietty prosenttimäärä kierrätysmateriaalia tuotteeseen on keinotekoinen. Kun kierrätysmateriaali on samalla tasolla neitseellisen materiaalin kanssa teknisten ja toiminnallisten ominaisuuksiensa osalta, markkinat ratkaisevat käytön. Kierrätysmateriaalin käyttö ei saa olla itsetarkoitus vaan sen järkevä ja teknistaloudellisesti perustuva hyödyntäminen soveltuviin käyttökohteisiin.

Riittävä huomiointi on merkityksellistä. Lainsäädännön kannalta "riittävä" lienee kuitenkin "maalaisjärkeä"

Ekodesigniin liittyvää sääntelyä on kehitetty, mutta edelleen tarvitaan kehittämistä, jotta kiertotalouden tavoitteet täyttyvät.

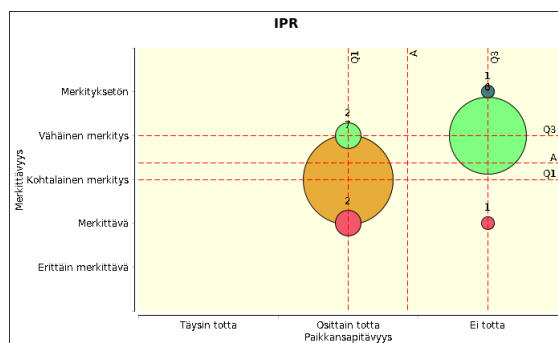
Jätelakikin edellyttää, että tuotteiden suunnittelussa ja valmistuksessa huomioidaan kierrätettävyyttä ja tuotteen kestävyys. Jo näitä määräyksiä noudattamalla ja valvomalla huomioitaisiin kiertotalouden vaatimukset.

Eriaiset ekodesign- ym. vaatimukset edellyttävät paljon tuotteiden suunnittelulta. Tulossa oleva lainsäädäntö edellyttää pakkausten kierrätettävyyttä. Uskoisin, että asiaan on jo kiinnitetty riittävästi huomiota olemassa olevalla ja tulevilla lainsäädännöllä.

Kierrätettävyyttä korostamalla ja materiaalien sekoitusta estämällä voi kierrätettävyyttä parantaa. Liiallisella sääntelyllä voi toisaalta olla rajoittavat vaikutuksensa, joten mieluummin porkkanaa kepin sijaan.

IPR

Panelisteille esitettiin väite: "Patentti (IPR)-sääntely vaikeuttaa kiertotalouden liiketoimintaa."

Patentti (IPR)-sääntely vaikeuttaa kiertotalouden liiketoimintaa.	
Täysin totta	
Osittain totta	4
Ei totta	8
Yht.	12
Erittäin merkittävä	
Merkittävä	3
Kohtalainen merkitys	
Vähäinen merkitys	8
Merkitykseton	1
Yht.	12

Kukaan panelisteista ei ollut väitteen kanssa samaa mieltä, eikä asialle annettu juurikaan merkitystä.¹²

Panelistien kommentit väitteeseen:

Patentin hakemisessa voi kestää kauan, mutta liiketoimintaa voi harjoittaa myös ilman patenttia.

Pitkät patentointiprosessit hidastavat uusien tekniikoiden lisensointia.

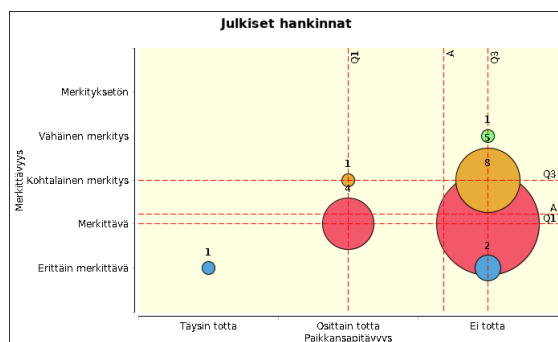
Asiaa tulisi selvittää, mahdollisesti hyvinkin merkittävä.

En tunne alaa tarpeeksi, mutta voisi olla hyvä selvittää, sillä voi olla, että jonkun IPR:n vuoksi jotain tuotetta ei voitaisikaan esim. uudelleen käyttää jollain toisella alueella (2nd life moodissa).

En tunne asiaa hyvin, mutta patenttien pitkät käsittelyajat ja korkeat maksut voivat joissain tapauksissa hidastaa kehitystä.

Julkiset hankinnat

Panelisteille esitettiin väite: ”Julkisten hankintojen vertailuperusteet johtavat pääsääntöisesti kiertotalouden kannalta parhaan vaihtoehdon valintaan.”

Julkisten hankintojen vertailuperusteet johtavat pääsääntöisesti kiertotalouden kannalta parhaan vaihtoehdon valintaan.	
Täysin totta	1
Osittain totta	5
Ei totta	16
Yht.	22
Erittäin merkittävä	3
Merkittävä	12
Kohtalainen merkitys	6
Vähäinen merkitys	1
Merkityksetön	
Yht.	22

Enemmistö (16/22) oli väitteen kanssa eri mieltä ja (15/22) piti asiaa vähintään merkittävänä.

Panelistien kommentit väitteeseen:

En usko, että vielä on näin.

Julkisissa hankinnoissa ei pääpaino ole aina kiertotalouden kannalta parhaassa vaihtoehdossa. Kestävyys tulisi sisällyttää vahvemmin julkisiin hankintoihin.

Uskoisin, että hinta edelleen merkittävin vertailuperuste. Kiertotalouden huomioiminen julkisissa hankinnoissa vaatii osaamista ja kriteerejä, jotka ehkä vasta kehitteillä.

¹² Seitsemän ”osittain samaa mieltä” ja ”kohtalainen merkitys” vastanneista ilmoitti, että eivät tunne asiaa riittävästi vastataksaan, joten näitä vastauksia ei ole huomioitu, koska vaihtoehtona ei ollut ”en osaa sanoa”.

Eipä taida tuo vielä toteutua. Kierrätysmateriaalien käyttöön liittyy vielä paljon asenneongelmaa; niiden kelpoisuutta epäillään, vaikka käyttökokemuksia kentältä löytyisi vuosikymmenien takaa (vrt. edelleen jatkuvat ongelmat esim. betonimurskeen täysimittaisessa hyödyntämisessä).

En usko, että tämä vielä toteutuu - varsinkin, kun hinta tuntuu olevan merkittävä vertailuperuste. Julkisilla hankinnoilla voidaan kyllä vaikuttaa, jos näin halutaan tehdä.

Liian usein kilpailutuksessa julkinen toimija on valinnut ei-kiertotalousratkaisun.

Paljon potentiaalia parantaa. Investointikustannuksen sijasta kannattaisi huomioida yhä enemmän elinkaarikustannuksia.

Toistaiseksi ei vielä ole näin, mutta esim. KEINO-osaamiskeskus yrittää edistää sitä, että valintaperusteena käytettäisiin myös kiertotalouden kriteerejä. Työsarkaa vielä on. Julkisilla hankinnoilla on todella paljon vaikutusta ja siksi tähän asiaan tulee panostaa.

Merkittävä asia. Samalla julkisiin hankintoihin kohdennetaan niin paljon erilaisia odotuksia, että niihin vastaaminen (erityisesti pienissä kunnissa) on vaikeaa.

Julkisissa hankinnoissa kyse on paljon tarjouspyynnön laatijan osaamisesta ja asenteista. Tarjouspyynnön laatiminen kiertotaloutta suosivaksi vaatii paljon tietoa ja osaamista tarjouspyynnön laatimisesta, mutta myös hankinnan toteuttamisesta ja kierrätystuotteista.

Julkinen hankkija on monilla aloilla hyvin merkittävä asiakas ja pystyisi niin halutessaan ohjaamaan kehitystä kohti kiertotaloutta; valitettavan usein näin ei kuitenkaan tapahdu suunnitelmista ja strategioista huolimatta.

Voi olla merkitystä, mutta ei saa olla sokea ryntää mistä vain yhteen suuntaan.... silti julkisen talouden olisi hyvä tukea valinnoillaan ratkaisuja, jotka lisäävät yhteiskuntaan kestäväää kehitystä.

Pitkälti julkisissa hankinnoissa on kyse asenteista, esimerkiksi kierrätysbetonin käytössä asia on ollut jo pitkään pinnalla. Julkiset hankinnat voisivat olla merkittävä kiertotalouden edistäjä. Julkisen hankinnan pitää kuitenkin olla ekologisesti ja taloudellisesti kestävä ollakseen perusteltu, ei voida mennä pelkästään kiertotalousteemalla.

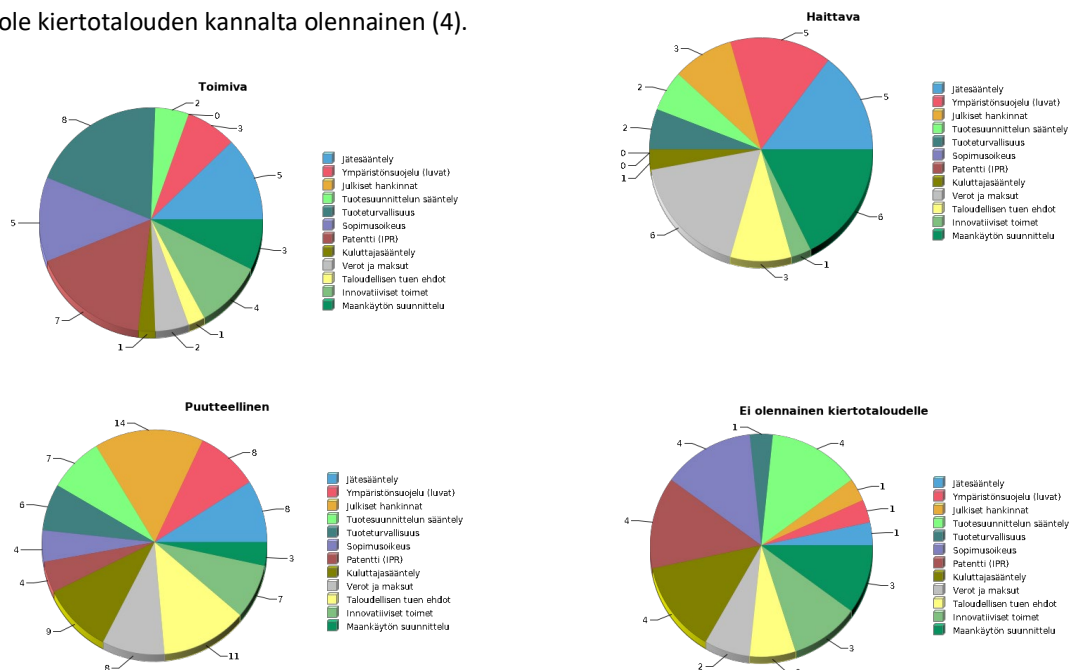
Asenne ja eurot viime kädessä määrittävät voidaanko kiertotalous huomioida tarkemmin julkisia hankintoja tehtäessä.

2.3 Lainsäädännön ohjaavuus

Kolmannessa osiossa panelisteilta pyydettiin näkemyksiä siitä, mitkä eri lainsäädännön alat nykyisellään edistävät kiertotaloutta ja mitkä estävät sitä. Heiltä pyydettiin käytännönläheisiä esimerkkejä sääntelyn aiheuttamista haasteista, joihin oli tarkoitus palata seuraavalla kierroksella.

Lainsäädännön toimivuus

Panelisteilta tiedusteltiin, miten hyvin lainsäädäntö tällä hetkellä edistää kiertotalouden liiketoimintaa vai estääkö se sitä. Heitä pyydettiin luokittelemaan eri lainsäädännön alat sen mukaan, onko lainsäädäntö toimivaa, puutteellista vai haitallista kiertotalouden liiketoiminnalle. Lisäksi oli mahdollista luokitella jokin lainsäädännön ala ei-olennaiseksi kiertotalouden liiketoiminnalle. Mielipiteet hajaantuivat, mutta joitain selkeitä johtopäätöksiä oli mahdollista tehdä. Selkeimmin tuoteturvallisuus- (8), sopimus- (5) ja patenttioikeutta (7) pidettiin ongelmattomina lainsäädännön aloina, vaikka niissäkin tunnistettiin joitain puutteita (4-6). Sen sijaan julkisia hankintoja ei kukaan pitänyt toimivana, vaan joko puutteellisena (14) tai jopa haittavana (3). Myös verosääntely jätessäntely ja ympäristönsuojelu luokiteltiin enemmän puutteelliseksi (8) tai haitalliseksi (5-6). Kuluttajasääntelyä pidettiin enimmäkseen puutteellisena (9), mutta osa katsoi, ettei se ole kiertotalouden kannalta olennainen (4).

Panelistien kommentit:

Lupien saanti on tehty liian monimutkaiseksi ja aikaa vieväksi. Tästä johtuen yrityksillä ei ole mielenkiintoa viedä kiertotaloutta edistäviä hankkeita eteenpäin, mikäli niistä ei saada merkittävää kassavirtaa.

Vaikea täyttää... lainsäädäntö on varmaan jossain alueella auttamatta myöhässä ja toisaalla ehkä liian ajoissa.

Eniten kehitettävää on julkisissa hankinnoissa ja tuotesuunnittelun sääntelyssä.

Mikäli kiertotaloutta halutaan edistää, sitä tulisi suosia. Nyt tilanne on usein neutraali, jolloin kustannustehokkaampi ratkaisu voittaa. Piilokustannukset esim. raaka-aineiden hankinnassa ja valmistuksessa jäävät tällöin kompensoimatta.

En pysty laittamaan näitä noihin kategorioihin. Kaikista kategorioista löytyy sekä puutteita, että toimivia asioita. Kaikilla on vaikutusta kiertotalouteen jollakin lailla.

Jätehuoltoa ja -sääntelyä tulisi kehittää enemmän koko arvoketjun yhteistyönä, jotta koko arvoketjun (ei vain jätehuollon toimijoiden) näkökulmat tulisivat paremmin esiin. Esim. teolliselle kompostoinnille on olemassa vaativa siedling-sertifikaatti, joka edellyttää pitkää testausta (biohajoavuus, ekostoksisuus, raskasmetallit). Kuitenkin, vaikka materiaalilla olisi ko. sertifikaatti, se ei velvoita biojätteen käsittelijää ottamaan vastaan ko. materiaali-jätettä. Testauksen ja lainsäädännön tulisi olla sellainen, että arvoketju toimii - että testaus takaisi, että jätteenkäsittelijä ottaa materiaalin infraansa (ja säätää ajoparametrit niin, että systeemi toimii). Kiertotalouden lainsäädännön ja maksujen kehittämistä haittaa myös se, että kaikkia käsitteitä, kuten "muovi", "kertakäyttö" "biohajoava" "kierrätettävä" ei ole yksiselitteisesti määritelty (ja eri toimijat käyttävät niitä eri merkityksissä).

Vaieka kommentoida sitä, mikä on puutteellista ja mikä haittaavaa. Näistä on kyllä tehty paljon selvityksiä mutta usein liian pienellä "sisäpiiriporukalla". Pitäisikö vielä kerran tehdä selvitys, missä mukana olisivat kaikki relevantit toimijat; nimenomaan ne, jotka voivat kiertotaloudesta tehdä itselleen liiketoimintaa.

Parantamisen varaa on lähes kaikkialla.

Hankala vastattava, kyse laajoista kokonaisuuksista, jotka monelta osin itselleni vieraita. Ilmeistä kuitenkin on, että sääntelyjärjestelmä ylläpitää lineaaritalouden rakenteita.

Tämä vaatii syventymistä ja systeemistä tarkastelua: Yhdyn yhteen edelliseen kommenttiin: "Kaikista kategorioista löytyy sekä puutteita, että toimivia asioita. Kaikilla on vaikutusta kiertotalouteen jollakin lailla."

Taloudellisen tuen ehdot -kohta jäi askarruttamaan, mitähän sillä mahdettiin tarkoittaa?

Ohjauskeinojen soveltuvuus

Panelisteilta tiedusteltiin kantaa siihen, mikä ohjauskeinomalli olisi soveltuvin kiertotalouden edistämiseen liiketoiminnassa. Heitä pyydettiin järjestämään erilaiset ohjauskeinot ensisijaisuusjärjestykseen sen perusteella, miten ne soveltuisivat - mahdollisesti parannettuina - kiertotalouden liiketoiminnan edistämiseen. Lisäksi heitä pyydettiin avoimella kysymyksellä esittämään ohjauskeinoihin mahdollisesti tarvittavia parannuksia.

Seuraavassa tarkastelussa luokittelusta on huomioitu panelistien tekemästä järjestelystä tärkeimmiksi kolmeksi nostamat ja kahdeksi vähiten suosituiksi luokittelemat ohjauskeinot. Eniten panelistit kannattivat säännöksiä, jotka velvoittavat jätteiden hyödyntämiseen. Seuraavaksi suosituimmat ohjauskeinot olivat investointituet kiertotalouteen, taloudellinen tuki tuotekehitykseen ja hallintokäytännön kehittäminen. Vähiten suosittuja erittäin selkeästi olivat jakamistalouden sääntely kiertotalousinnovaatioiden osaamisen jakaminen ja kuluttajiin kohdistuva velvoittava sääntely.

Taulukko 4. Panelistien näkemykset soveltuvimmista ja vähiten soveltuvista ohjauskeinoista.

Ohjauskeino	Soveltuvuus kiertotalouteen				
	Paras	Toinen	Kolmas	Toiseksi heikoin	Heikoin
Jätteen hyödyntämiseen velvoittavat säännökset	10	1	1		
Investointituet kiertotalouteen	5	2	1	1	
Taloudellinen tuki tuotekehitykseen	2	3	2		

Hallintokäytännön kehittäminen	1	4	4	1
Neitseellisen materiaalin verotus	1	4	1	1
Kuluttajien tiedollinen ohjaus	1	1	4	
Haittaavien taloudellisten tukien poistaminen	1	1	2	
Tuotteen kierrätettävyyteen ja korjattavuuteen velvoittavat säännökset		2	1	1
Arvolisäverovapaus materiaalin toistuvilla käyttökiertoilla		1	1	1
Toimialan sisäisten standardien kehittäminen		1	1	1
Kiertotalouden huomioiminen maankäytön suunnittelussa		1		3
Arvonlisäveron alennus tuotteelle palveluna			4	2
Kiertotalousinnovaatioiden osaamisen jakaminen	1	1		8
Kuluttajiin kohdistuva velvoittava sääntely				2
Jakamistalouden sääntely				5
Liiketoiminnan tiedollinen ohjaus (Motiva yms.)				11
	22	22	22	22

Panelistien kommentit:

Yleensä tuet ja päätökset, jotka edistävät kestävästä kulutuksesta ja toimintamalleja on kannatettavia.

Alustat ovat kiertotaloudessa avainasemassa. Suurin muutos tulisi edistyksellisten järjestelmien käyttöönoton kautta, kun yritysten sisäiset silot murtuisivat ja tuottavuus nousisi selvästi.

Ohjaus kestäviin ratkaisuihin verotuksen ja talouden keinoin ensisijaisesti.

Näitä on todella vaikea laittaa järjestykseen.

Listausta vaikea tehdä, mm. sen vuoksi että kaikki termit eivät ole selviä; mitä esim. tarkoitetaan neitseellisellä materiaalilla- lähtökohdat erilaiset uusiutuvien ja fossiilisten raaka-aineiden kohdalla? Nova-instituutti on lanseerannut käsitteen "renewable carbon", joka pitää sisällään kierrätetyn fossiilisen hiilen, biomassojen kautta saatavan biohiilen ja CO2:sta saatavan hiilen. Tavoitteena lisätä "renewable carbon" osuutta ja minimoida uuden fossiilisen hiilen kaivaminen maan uumenista tässä mielestäni lähtökohta, joka edistää kokonaisvaltaista kestävästä kehitystä <http://renewablecarbon.eu/>

Vaikea priorisoida yksityiskohtaisesti, sillä listalla on mukana paljon todella tärkeitä asioita. Oleellista olisi tukea ja kopioida jo olemassa olevia hyviä sektorikohtaisia toimia ja käytäntöjä. Kyse on paljolti asenteiden muuttumisesta/muuttamisesta.

Hyvin vaikea laittaa järjestykseen näin montaa vaikutinta, varsinkin kun useimmiten yksi asia vaikuttaa toiseenkin asiaan.

En pysty priorisoimaan näitä. Kaikki tärkeitä ja vaikuttavat toisiinsa. Taas, syyteleminen tarkastelu on tärkeä.

2.4 Uudet aiheet

Panelisteille annettiin vielä mahdollisuus kertoa, mitä seuraavalla kierroksella tulisi kysyä, mikä jäi askarruttamaan tai mikä olisi innovaatio, jolla kiertotalouden liiketoimintaa voitaisiin edistää Suomessa.

Panelistien kommentit

Lainamme tulevilta sukupolvilta luonnonvaroja ja lisäksi otamme merkittävästi velkaa, jonka sukupolvet joutuvat hoitamaan. Kestävämpään tasapainoon tulisi pyrkiä kaikin keinoin huomioiden kuitenkin tällä hetkellä voimassa olevat realiteetit päätöksenteossa yms. Julkisella sektorilla on keskeinen rooli ohjata päätöksiä kestävämpään suuntaan verotuksen ja lainsäädännön keinoin. Yritykset etsivät parhaat tavat toimia asetettujen reunaehtojen puitteissa.

Tuleville kierroksille:

- kansallinen vs. EU sääntely (kiertotalouden implementoinnissa paljon eroja eri jäsenmaissa);
- tuottajavastuu;
- standardeihin viittaaminen lainsäädännössä;
- miten kiertotaloutta mitataan - voisiko olla muitakin tavoitteita lainsäädännössä kuin kierrätysasteet ja sekoitevelvoitteet?;
- jätelainsäädäntö vs. jätetilastot ja niiden vertailukelpoisuus eri maiden välillä;
- miten kestävä kehitys mitataan - millaisia mittareita tarvittaisiin lainsäädännön tueksi; ks. <https://www.bioplasticsmagazine.com/en/news/meldungen/20190909Does-current-LCAmethodology-skew-the-perspective-on-bio-based-polymers-.php>

Alustat luovat puitteet miettiä kokonaan uudestaan tuotteiden valmistuksen globaalisti lähellä kysyntää. Perinteinen ajatusmalli ei huomioi suurta osaa siitä mullistavasta tuotantomuutoksesta ja verkostohyödyistä, joka valmistuksen jakamisalustalla saavutetaan.

3 Toisen kierroksen tulokset

3.1 Yleistä

Toisen kierroksen kysely alkoi kiertotalouden sääntelyä yleisesti koskevilla kysymyksillä. Sen jälkeen kysely siirtyi viiteen eri kokonaisuuteen eli jätteen luokittelusta poistumiseen, lupamenettelyyn, tuotesuunnitteluun, julkisiin hankintoihin sekä verotukseen ja tukiin liittyviin kysymyksiin. Osa kysymyksistä esitettiin väitteen muodossa ja sen paikkansapitävyyden ja merkittävyyden pyydettiin ottamaan kantaa. Osa oli luokittelevia kysymyksiä ja muutaman teeman osalta pyydettiin avointa vastausta panelistien tiedossa olevien hyvien kokemusten tai täysin uusien innovaatioiden kuulemiseksi.

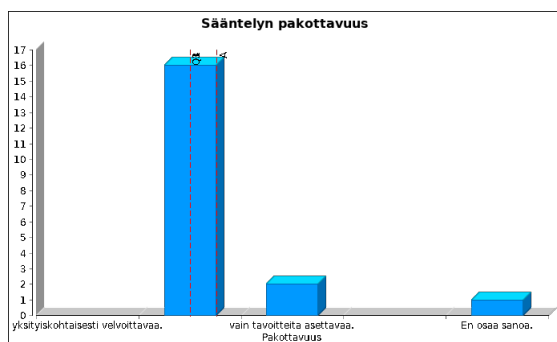
Erona edelliseen kierrokseen kysymyksiin lisättiin valinta ”en osaa sanoa”, koska edellisellä kierroksella osa ”osittain totta” vaihtoehdon valinneista vastaajista ilmoitti, ettei ei osaa vastata kysymykseen. Ensimmäisen kierroksen kysymyksiä laadittaessa oli odotusarvona, että tällaisessa tilanteessa vastaaja ohittaisi kysymyksen vastaamatta.

3.2 Sääntelyn pakottavuus ja taso

Sääntelyn pakottavuus

Panelisteja pyydettiin valitsemaan jatko lauseelle:

Kiertotalouden lainsäädännön tulisi olla ... ja vaihtoehdot olivat ”yksityiskohtaisesti velvoittavaa – yleistasoisesti velvoittavaa – vain tavoitteita asettavaa – ei tarvitse lainsäädännöllistä ohjausta – en osaa sanoa”.

Kiertotalouden lainsäädännön tulisi olla....	
Yksityiskohtaisesti velvoittavaa.	0
Yleistasoisesti velvoittavaa.	16
Vain tavoitteita asettavaa.	2
Ei tarvitse lainsäädännöllistä ohjausta.	0
En osaa sanoa.	1
Yhteensä	19

Enemmistö (16/19 vastaajaa) katsoi oikeaksi sääntelytasoksi yleistasoisesti velvoittavan lainsäädännön. Vain kaksi katsoi tavoitteita asettavan lainsäädännön riittäväksi.

Panelistien vapaamuotoiset kommentit:

"PAKOTTAVA" (tavoitteita asettava) Lainsäädäntö pitäisi kytkeä johonkin palkitsemismenetelmään, eli esim. jos tekee jotain enemmän, niin saa esim. vero tms. hyötyjä.

Kiertotalouteen vaikuttavaa lainsäädäntöä on paljon, joiltain osin sen pitäisi luultavasti olla vain tavoitteita asettavaa, joiltain osin yleisesti tai yksityiskohtaisesti velvoittavaa. Vastaus siis keskiarvo.

Kysymys on sinänsä liian laaja-alainen. Kiertotalous käsittää tosistaan hyvin erilaisia osa-alueita ja yleisluonteinen kysymys ei oikein tue tätä. Mutta teoriassa, jonkinasteinen lainsäädäntötuki olisi sopiva usuttamaan oikeaan suuntaan, joillakin osa-alueilla. Kiertotalouden näkövinkkelistä tehokkain ratkaisu, alustatalous, on vaikeammin lainsäädettävissä pakottavaksi.

Ei-velvoittavia lakeja ei pitäisi edes säätää, koska ne kuitenkin ainakin paikallisesti/ajoittain tulkitaan velvoittavina.

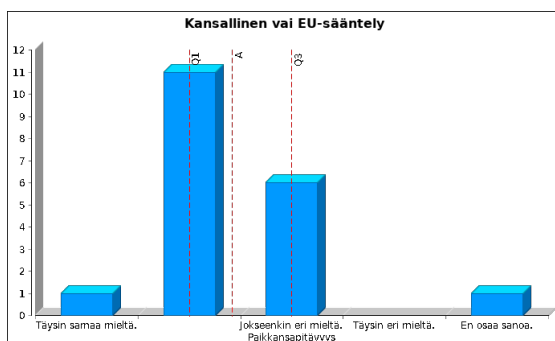
Riippuu vähän tilanteesta ja asiasta. Joissakin asioissa tarvitaan velvoittavaa lainsäädäntöä, toisaalla voidaan edetä vapaaehtoisilla toimilla.

Tavoitteet ovat hyvä tapa, mutta tavoitteiden saavuttamista ei tule sitoa tekniikkaan tai muuhun ratkaisuun. Toisaalta kuitenkin velvoitteita tarvitaan ympäristön- ja terveydensuojelun tason varmistamiseksi sekä esim. eri toimijoiden roolien selventämiseksi.

Vielä vaikeasti ja osin liian yleisesti määriteltynä kiertotalouteen liittyvää lainsäädäntöä on vaikea antaa. Vaaditaan pitkäkökin harjoittelujakso ja enemmän tavoitteellisuutta kuin pakollisuutta.

Kansallinen vai EU-säätely

Panelisteille esitettiin väite: ” Kompromisseihin perustuva EU-tasoinen säätely on markkinoiden kannalta parempi vaihtoehto kuin kansallinen kunnianhimoisempi kiertotaloussäätely.”

Kompromisseihin perustuva EU-tasoinen säätely on markkinoiden kannalta parempi vaihtoehto kuin kansallinen kunnianhimoisempi kiertotaloussäätely.	
Täysin samaa mieltä.	1
Jokseenkin samaa mieltä.	11
Jokseenkin eri mieltä.	6
Täysin eri mieltä.	0
En osaa sanoa.	1
Yht.	19

Enemmistö (12/19 vastaajaa) piti EU-säätelyä markkinoiden kannalta parempana.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Tämä on monipiippuinen juttu... sillä esim. liiallisten kompromissien jälkeen homma voi vesittyä ja jopa johtaa järjettömyyksiin (vertaa esim. "kurkkujen käyryydelle asetettu ehto"). Toisaalta yhtenäinen EU-tason säätely takaa sen, että markkina on paljon laajempi kuin pelkkä kansallinen markkina.... vaikea yhtälö... Joustoa pitää olla ja kytkentä johonkin palkitsemismalliin olisi suotavaa.

Periaatteessa on toivottavaa, että säätely on mahdollisimman yhtenäistä ja toki tapauskohtaisesti voidaan kansallisesti tehdä säätelystä kunnianhimoisempaa. Välillä EU:sta tulee toisaalta erikoista säätelyä, joka mahdollisesti perustuu johonkin keskieurooppalaiseen haasteeseen, mutta ei sovi meille. Esim. SUP-direktiivin pullonkorkeja koskeva vaatimus, joka ei sovi meidän pullojenkierrätysjärjestelmäämme. Eli kansallista joustavuutta

pitäisi näissä olla, ettei jouduta tilanteisiin, joissa joudutaan muuttamaan hyvin toimivia järjestelmiä ja vielä maksamaan siitä.

Liian tarkka ja sitova säädäntö harvemmin palvelee parhaiten markkinaa. Joustoa pitää olla ainakin alkuvaiheessa.

Säännöt on hyvä olla samat, kun kuitenkin ollaan osa samaa markkinaa ja kilpailuasetelmassa.

Toisaalta tulee pyrkiä avoimeen sisämarkkinaan, joka sinällään tukee ajatusta EU-sääntelystä, mutta toisaalta taas EU-sääntelyllä ei pystytä ottamaan huomioon esimerkiksi kansallisia/paikallisia markkinoiden erityispiirteitä, jotka saattavat olla edellytys sujuvalle kiertotaloudelle.

Kysymyksen asettelu on selkeästi asenteellinen (sekä EU-tason että kansalliset säädökset perustuvat kompromisseihin). Kiertotaloudella pyritään uudenlaiseen talousmalliin, joka mm. lisää EU:n kilpailukykyä, jolloin koko alueella tulisi olla yhtenäinen säädöspohja. Lisäksi markkinat eivät rajaudu vain yhteen jäsenvaltioon.

Riippuu tavoitteiden kunnianhimmasta ja aikataulusta. Komission ohjauksessa kiertotalous edistäminen etenee kovin hitaasti, kuten on nähty. Kansallisesti on mahdollisuus mennä nopeammin eteenpäin mutta mieluiten ensin vapaaehtoisesti. Koko ajan on muistettava, että millään sääntelyllä ei saa luoda kaupan teknisiä esteitä.

Kansallisesti kovin poikkeavat säännöt estävän laaja-alaisen etenemisen.

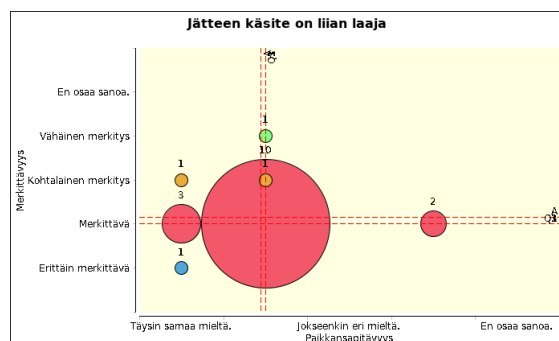
3.3 Esteiden poistaminen

Jätteen käsite

Ensimmäisellä kierroksella moni panelisti kritisoi avoimessa vastauksessaan "jätteen" käsitteen käyttämistä kiertotalouden näkökulmasta.

Tällä hetkellä jätelainsäädännössä "jäte" on aine tai esine, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä.

Panelisteille esitettiin väite: "Jätteen käsite on rajattava vain hyödyntämiskelvottomaan aineeseen ja esineeseen, muuten on puhuttava materiaalista."

Jätteen käsite on rajattava vain hyödyntämiskelvottomaan aineeseen ja esineeseen, muuten on puhuttava materiaalista.	
Täysin samaa mieltä.	5
Jokseenkin samaa mieltä.	12
Jokseenkin eri mieltä.	
Täysin eri mieltä.	2
En osaa sanoa.	0
Yht.	19
Erittäin merkittävä	1
Merkittävä	15
Kohtalainen merkitys	2
Vähäinen merkitys	1
En osaa sanoa.	0
Yht.	19

Kaksi panelistia oli väitteen kanssa eri mieltä, muuten vallitsi yksimielisyys väitteen paikkansapitävyydestä. Asiaa pidettiin myös merkittävänä (16/19 vastaajaa).

Panelistien kommentit väitteeseen:

Yleinen harhaluulo on, että jäteluonne aiheuttaa ongelmat mutta itse olen eri mieltä. Mielestäni meidän pitää hyväksyä jätteiden olemassaolo ja pohtia jätteiden parempaa hyödyntämistä.

Ympäristön- ja terveydensuojelun hyvän tason varmistamiseksi jätehuolto tulee olla valvottua ja myös kierrätyksen ja hyödyntämisen tulee täyttää korkeat kriteerit. Ongelmana ennemminkin on jäte- ja tuoterajapinnan lainsäädännön ratkaisemattomat kysymykset.

Materiaalitehokkuuden ja laajemmin kiertotalouden edistämisessä "materiaalien" hyötykäytölle on eri reittejä, niin jätteinä hyödyntämisen kuin tuotteistamisenkin myötä. Oleellista on päästä eroon sanasta "jäte", vähintään sen luomasta negatiivisesta statuksesta hyödyntämiskelpoiselle materiaalille.

Kierrätyksen ja materiaalin käsitteitä täytyy kehittää, jotta aiheesta voidaan alkaa puhua uudella tavalla. Jäte ja kierrätettävä materiaali ovat eri asioita, eikä jätteen kierrätys välttämättä kuvaa nyky maailman tilannetta parhaalla tavalla.

Sana jäte leimaa mahdollisesti uudelleen käytettävän materiaalin tai sen osan ja tavallaan siirtää sen eri luokkaan kuin neutraalin materiaalin, vaikka voi olla paljon kannattavampaa uudelleen käyttää materiaali tai siitä eroteltua osaa (voi vaatia uusia tapoja = liiketoiminta mahdollisuus) saadaan ne käyttöön. Todennäköisesti pitkällä tähtäimellä paikallisemmin käytetty uusiomateriaali säästää luonnonvaroja, sillä esim. monesti kuljetukseen ja varastointiin käytetyt resurssit on aliarvioitu.... ja vaikka ei olisikaan, niin lokaalin kuljetuksen hiilijalanjälki on pitkällä tähtäimellä paljon parempi vaihtoehto.

Pitäisi puhua enemmän sivuvirroista tai uusiomateriaaleista.

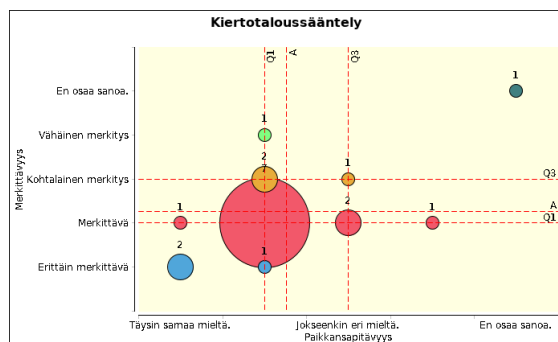
Jäte-termi on kulttuurillisesti määrittynyt ja siihen kohdistuu vahvoja asenteita. Jätteen määritelmää muuttamalla voidaan vaikuttaa hyödynnettävissä oleviin materiaaleihin kohdistuviin asenteisiin kierrätystä edistävästi.

Oma kokemukseni on se, että kun mikä tahansa primääristä käyttötarkoituksestaan poistettu tuote /materiaali/tarvike tulkitaan jätteeksi, se todella hankaloittaa uusiokäyttöä ja kierrätystä. Jäte voitaisiin kuitenkin määritellä uudelleen siten, että sillä tarkoitettaisiin alkuperäisestä käyttötarkoituksestaan poistettua, mutta kuitenkin toisaalla mahdollisesti käyttökelpoista tuotetta /materiaalia/tarviketta/raaka-ainetta.

Koko jätteen käsitteestä voisi luopua kokonaan.

Kiertotaloussääntely

Panelisteille esitettiin väite: ”Tavoitteiltaan vanhentunut jätelainsäädäntö on uudistettava kiertotalouslainsäädännöksi, jossa luovutaan jätehierarkiaan (vähentäminen, uudelleenkäyttö, kierrätys, muu hyödyntäminen esim. energiana, loppusijoitus) perustuvasta ajattelusta.”

Tavoitteiltaan vanhentunut jätelainsäädäntö on uudistettava kiertotalouslainsäädännöksi, jossa luovutaan jätehierarkiaan (vähentäminen, uudelleenkäyttö, kierrätys, muu hyödyntäminen esim. energiana, loppusijoitus) perustuvasta ajattelusta.

Täysin samaa mieltä.	3
Jokseenkin samaa mieltä.	11
Jokseenkin eri mieltä.	3
Täysin eri mieltä.	1
En osaa sanoa.	1
Yht.	19
Erittäin merkittävä	3
Merkittävä	11
Kohtalainen merkitys	3
Vähäinen merkitys	1
En osaa sanoa.	1
Yht.	19

Enemmistö panelisteista oli väitteen kanssa samaa mieltä (14/19 vastaajaa) ja piti asiaa merkittävänä (14/19 vastaajaa).

Panelistien kommentit väitteeseen:

Kiertotalous on paljon muutakin kuin jätehuoltoa. Jätelainsäädännön ensisijainen tavoite on turvata ympäristön ja terveyden kannalta turvallinen jätehuolto. Lisäksi jätelainsäädännöllä edistetään materiaalien palautumista kiertoon, mikä on hyvin esitetty jätehierarkiassa.

Tavoite olisi oikea mutta onko se oikeasti realistinen ja millä aikataululla. Tosiasia on, että vanha jätehierarkia aiheuttaa ongelmia, kun siihen on hirttäydytty ja se ei vain nyky maailmassa toimi ja ei vastaa nykytavoitteisiin (kuten kiertotalouden edistämiseen).

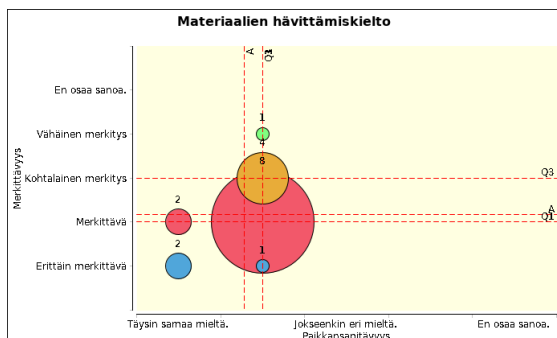
jätehierargia-ajattelu ohjeistaa vain tiettyyn ajattelumalliin.... muuttamalla/laajentamalla käsitteitä voisi saavuttaa merkittäviäkin tuloksia.... itse ajatusmallin muuttaminen vaatii työtä, joka on todennäköisesti sangen kimmurantin ja laaja-alaisen "ongelman" ratkaisua.

Jätehierarkia korostaa nykyistä jätekeskeistä ajattelua. Kuten edellisessä kysymyksessä pohdittiin, jätteiden sijaan tulisi puhua materiaaleista, uusiomateriaaleista ja sivuvirroista. Kun kiertotaloudessa pyritään pitämään materiaalit ja tuotteet kierrossa mahdollisimman pitkään, niin lainsäädännön tulisi katsoa asiaa materiaalien ja tuotteiden näkökulmasta, ei jätteiden.

Jätehierarkia on erittäin vanhanaikainen eikä toimi nykypäivässä.

Materiaalien hävittämiskielto

Panelisteille esitettiin väite: ” Jätteiden loppukäsittelylle on asetettava tiukemmat rajat kuten esimerkiksi orgaanisten jätteiden kaatopaikkakielto.”

Jätteiden loppukäsittelylle on asetettava tiukemmat rajat kuten esimerkiksi orgaanisten jätteiden kaatopaikkakielto.	
Täysin samaa mieltä.	4
Jokseenkin samaa mieltä.	14
Jokseenkin eri mieltä.	
Täysin eri mieltä.	
En osaa sanoa.	
Yht.	18
Erittäin merkittävä	3
Merkittävä	10
Kohtalainen merkitys	4
Vähäinen merkitys	1
En osaa sanoa.	
Yht.	18

Panelistit olivat yksimielisiä materiaalien hävittämiskielton tarpeellisuudesta ja pitivät sitä laajasti merkittävänä (14/18 vastaajaa).

Panelisteilta myös kysyttiin, mitkä ovat sellaisia materiaaleja, joita ei saa hävittää niiden hyödynnettävyyden vuoksi.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Materiaalien hävittämiskielto/ kaatopaikkakielto, ei lisää jättemateriaalien hyödyntämistä niin kauan kun neitseelliset raaka-aineet ovat edullisempia verrattuna kierrätettyyn materiaaliin, johon lisäksi on lisätty prosessointikulu. Huomioitavaa on myös, että nykyteknologioiden valossa, jättemateriaalin prosessointi uusiksi materiaaleiksi, ei aina ole ympäristöystävällisempi vaihtoehto energia-, vesi- ja kaasupäästöjen näkökulmasta.

Kysymys on todella vaikea, sillä lopulta mitään hyödyntämiskelpoista ei tulisi hävittää. Kyse on vain siitä, kuka materiaalin omistaa, siitä vastaa, missä materiaali on ja onko sitä aina edes mahdollista hyödyntää (teknistaloudellisesti...).

On olemassa paljon materiaalia, jota voisi uudelleen käyttää, mutta se ei toistaiseksi ole taloudellisesti kannattavaa tai siihen ei ohjata tarpeeksi voimakkaasti. En osaa suoraan materiaaleja mainita.

Pitänee paikkaansa. Se miten asiaa voitaisiin hyödyntää, riippuu monesta seikasta ja siitä miltä tasolta asiaa katsotaan. Jonkinlainen palkitsemisjärjestelmä täytyy olla, jotta (ainakin) alkuvaiheessa korkeammat kustannukset peittyvät... Yleisesti ottaen olen kylläkin sitä, mieltä että jos esim. Suomeen joudutaan tuomaan (oli tuoja kuka tahansa) jotain neitseellistä materiaalia, niin rahavirtaa on ulospäin ja jos kiertotalouden avulla voidaan pitää "raha" Suomessa, niin se on kansantaloudellisesti hyvä juttu pitkällä tähtäimellä.

Useimmat materiaalit ovat sellaisia, ettei niitä pitäisi hävittää, vaan tavalla tai toisella käyttää uudelleen. Markkinat kuitenkin ovat tällä hetkellä sellaiset, että neitseellisiä materiaaleja on saatavilla huokealla hinnalla riittävästi, eikä kaikki uusiokäyttö siten ole taloudellisesti järkevää tai mahdollista.

Erittäin kriittiset materiaalit ja ne, joiden varannot tiedetään rajallisimmiksi. Ja fossiiliset materiaalit.

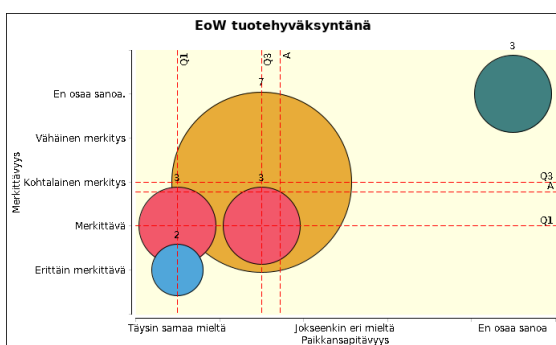
Tämän eteen tehty paljon, mutta enemmänkin voidaan vielä tehdä.

Merkittävimmät ovat metallit, joita on käytännössä mahdotonta hävittää yhtään minnekään. Mutta jätteenpolton kieltämiseen hyödyntämiskelpoiselle materiaalille uskon vahvasti, "hävittämiskielto" sekini.

EoW tuotehyväksyntänä

Ensimmäisen kierroksen avoimissa vastauksissa lupapäätöksenteon osalta moni panelisti nosti esiin jätteeksi luokittelusta poistumista (EoW) koskevaan päätökseen liittyvät ongelmat.

Panelisteille esitettiin väite: " Jätteeksi luokittelusta poistuminen (EoW) pitäisi erottaa ympäristöluvasta erilliseksi menettelyksi esim. tuotehyväksynnäksi, jossa toimiala / yritys osoittaa EoW-kriteereiden täyttymisen kansallisella tasolla ja hyväksynnän jälkeen tuote / materiaali lakkaa olemasta jätettä."

Jätteeksi luokittelusta poistuminen (EoW) pitäisi erottaa ympäristöluvasta erilliseksi menettelyksi esim. tuotehyväksynnäksi, jossa toimiala / yritys osoittaa EoW-kriteereiden täyttymisen kansallisella tasolla ja hyväksynnän jälkeen tuote / materiaali lakkaa olemasta jätettä.

Täysin samaa mieltä.	5
Jokseenkin samaa mieltä.	10
Jokseenkin eri mieltä.	
Täysin eri mieltä.	
En osaa sanoa.	3
Yht.	18
Erittäin merkittävä	2
Merkittävä	6
Kohtalainen merkitys	7
Vähäinen merkitys	
En osaa sanoa.	3
Yht.	18

Myös jätteeksi luokittelusta poistumisen erottaminen ympäristölupamenettelystä erilliseksi menettelyksi sai jakamattoman kannatuksen (15/18 vastaajaa, 3 ei osannut sanoa).

Panelistien kommentit väitteeseen:

Tällainen erittely voisi nopeuttaa toimia, mutta sen ei saa mennä siihen, että byrokratia "kaksinkertaistuu".

Kyllä.

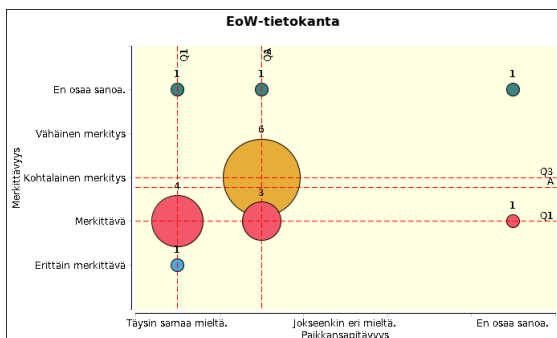
Missään tapauksessa EoW ja ympäristölupaa ei tulisi edellyttää samalla kerralla, vaan niiden pitää olla toistensa korvaajia.

Tämän menettelytavan toimivuudesta on maailmalla rohkaisevia esimerkkejä.

EoW-menettely ympäristöluvan yhteydessä on aivan liian byrokraattinen, pelkkä ilmoitusmenettely riittää.

EoW-tietokanta

Panelisteille esitettiin väite: " Kaikki jätteeksi luokittelusta poistumista koskevat päätökset tulee koota yhteen, avoimeen tietokantaan, jotta ne ovat sekä toiminnanharjoittajien että viranomaisten saatavissa vaivattomasti."

Kaikki jätteen luokittelusta poistumista koskevat päätökset tulee koota yhteen, avoimeen tietokantaan, jotta ne ovat sekä toiminnanharjoittajien että viranomaisten saatavissa vaivattomasti.

Täysin samaa mieltä.	6
Jokseenkin samaa mieltä.	10
Jokseenkin eri mieltä.	
Täysin eri mieltä.	
En osaa sanoa.	2
Yht.	18
Erittäin merkittävä	1
Merkittävä	8
Kohtalainen merkitys	6
Vähäinen merkitys	
En osaa sanoa.	3
Yht.	18

Edellisen kysymyksen tavoin kaikki kantansa ilmaisseet panelistit kannattivat sitä, että jätteen luokittelusta poistumista koskevat päätökset koottaisiin yhteen, avoimeen tietokantaan, jotta ne ovat sekä toiminnanharjoittajien että viranomaisten saatavissa vaivattomasti (16/18 vastaajaa, 2 ei osannut sanoa).

Panelistien kommentit väitteeseen:

Tässä on vaarana future proof... vaikka jokin asia on nyt selvästi EoW määrittelyssä yksiselitteinen, niin se voi yhtäkkiä muuttua radikaalistikin ...

Ok, mutta mikä on käytännön/lopullinen hyöty.

Tämä helpottaisi varmasti viranomaisten työtä.

Viranomaispäätösten tuleekin aina olla julkisia, mutta sen lisäksi tarvittaisiin jonkinlainen tietopankki kaikelle sille olemassa olevalle tiedolle, jonka huono saatavuus tällä hetkellä on kiertotalouden esteenä.

Viranomaispäätökset ovat aina julkisia.

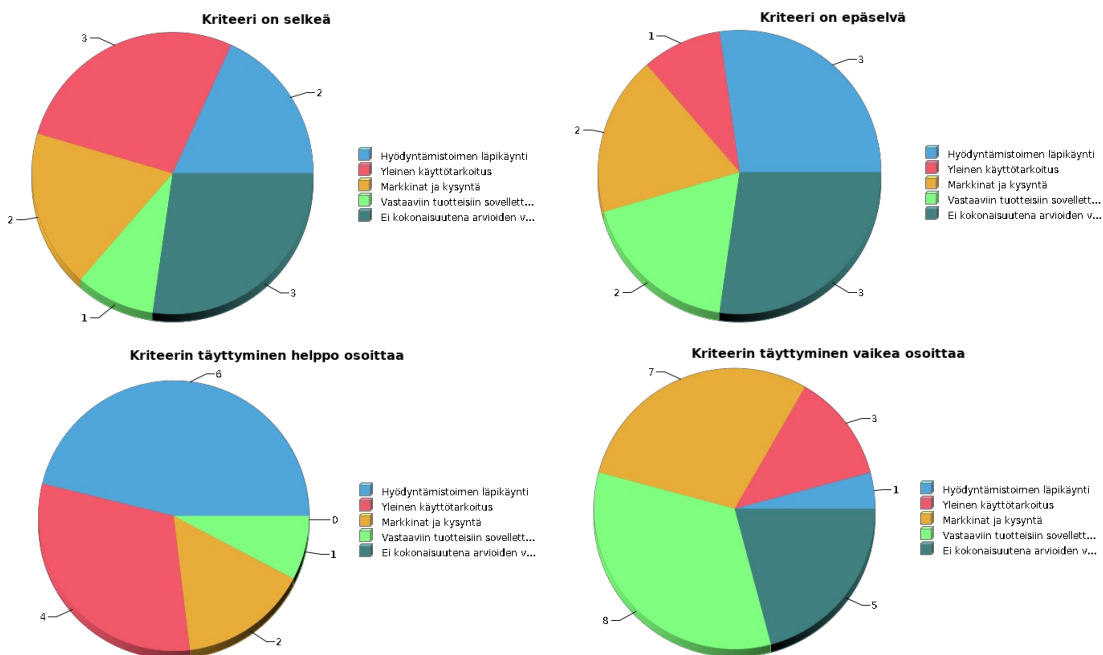
EoW-kriteerit

Ympäristöministeriö on 30.8.2019 julkaissut muistion Jätteen luokittelun päättymistä koskeva tapauskohtainen päätöksenteko, jossa täsmennetään EoW-kriteereiden soveltamista.

Aine tai esine ei ole enää jätettä kriteereiden mukaan, jos:

- 1) se on läpikäynyt hyödyntämistoimen;
- 2) sillä on käyttötarkoitus, johon sitä käytetään yleisesti;
- 3) sillä on markkinat tai kysyntää;
- 4) se täyttää käyttötarkoituksensa mukaiset tekniset vaatimukset ja on vastaaviin tuotteisiin sovellettavien säännösten mukainen; ja
- 5) sen käyttö ei kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Panelisteilta kysyttiin, miten selkeitä jätteen luokittelusta poistumisen kriteerit ovat? Heitä pyydettiin luokittelemaan kriteerit sen mukaan, a) onko kriteerin tulkinta mielestäsi riittävän selvä vai ei ja b) miten helppo tai vaikea sen täyttyminen on osoittaa käytännön lupaharkinnassa.

Kysymys oli joko osalle vieras ja siihen ei juuri vastattu, sillä kunkin kriteerin osalta olisi tullut valita jompikumpi (selkeä / epäselvä ja helppo / vaikea), mutta selkeyteen liittyvien vastausten summa ei ollut minkään kriteerin osalta suurempi kuin 9, jopa vain 3 tai 4.

Kriteerien selkeys myös jakoi mielipiteet. Vain yleisen käyttötarkoituksen osalta useampi piti kriteeriä selkeänä kuin epäselvänä. Muiden kriteerien osalta yhtä moni oli sitä mieltä, että kriteeri on selkeä kuin että se on epäselvä tai useampi piti kriteeriä epäselvänä.

Helpoimpana kriteerinä osoittaa pidettiin hyödyntämistoimen läpikäyntiä (6 piti helppona, 1 vaikeana osoittaa). Toinen helppo osoittaa oli yleinen käyttötarkoitus. Vastaavasti vaikeana pidettiin osoittaa, että aine tai esine täyttää käyttötarkoituksensa mukaiset tekniset vaatimukset ja on vastaaviin tuotteisiin sovellettävien säännösten mukainen (8 piti vaikeana, yksi helppona osoittaa) sekä että aineen tai esineen käyttö ei kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle (kukaan ei pitänyt helppona, 5 piti vaikeana).

Lupakäytäntö

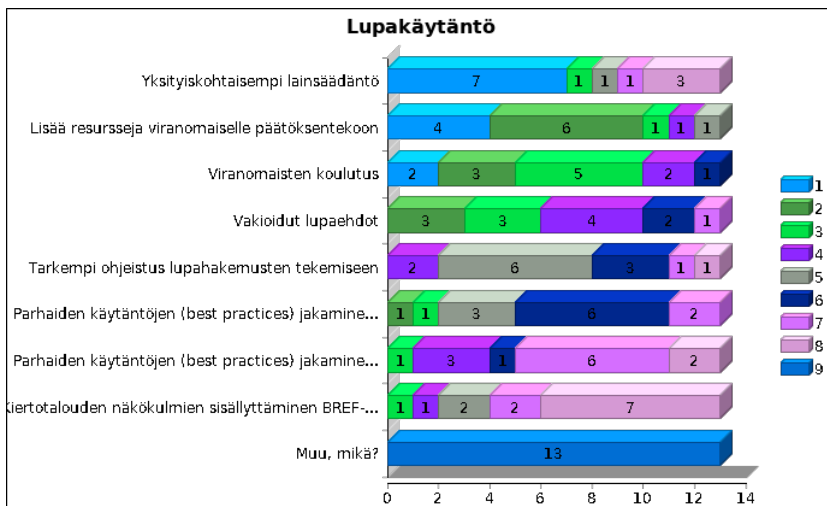
Ensimmäisen kierroksen tulosten perusteella ympäristölupapäätöksenteko hidastaa kiertotaloutta (12/22 vastausta) ja tätä pidettiin kiertotalouden kannalta merkittävänä asiana (15/22 vastausta).

Panelisteilta kysyttiin, mikä olisi tärkein seikka ympäristölupapäätöksenteon kehittämisessä. Heitä pyydettiin järjestämään alla luetellut keinot tärkeysjärjestykseen sen mukaan, miten niillä voidaan nopeuttaa päätöksentekoa ympäristöluvituksessa.

Vaihtoehdot olivat:

- Yksityiskohtaisempi lainsäädäntö
- Lisää resursseja viranomaiselle päätöksentekoon
- Viranomaisten koulutus

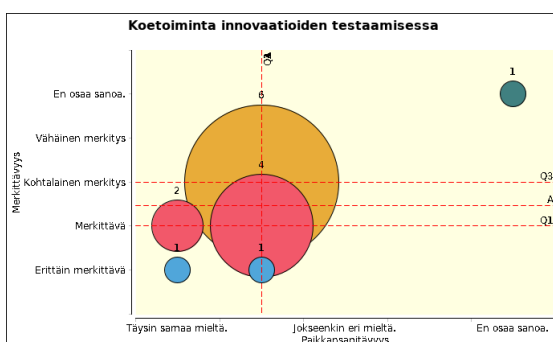
- d) Vakioidut lupaehdot
- e) Tarkempi ohjeistus lupahakemusten tekemiseen
- f) Parhaiden käytäntöjen (best practices) jakaminen viranomaisen ylläpitämällä tietoaustalla
- g) Parhaiden käytäntöjen (best practices) jakaminen toimialan sisällä
- h) Kiertotalouden näkökulmien sisällyttäminen BREF-asiakirjoihin
- i) Muu, mikä?

Vastaajat katsoivat, että kaikkein tärkein keino nopeuttaa päätöksentekoa on yksityiskohtaisempi lainsäädäntö. Toiseksi tärkeimmäksi keinoksi nostettiin resurssien lisääminen viranomaiselle päätöksentekoon. Kolmanneksi tärkein keino oli panelistien mielestä viranomaisten koulutus ja neljäs oli vakioidut lupaehdot.

Koetoiminta innovaatioiden testaamisessa

Panelisteille esitettiin väite: ” Koetoiminnan ilmoitusmenettely on sopiva tapa edistää uusien tekniikkojen ja innovaatioiden käyttöönottoa ennen ympäristöluvan hakemista.”

Koetoiminnan ilmoitusmenettely on sopiva tapa edistää uusien tekniikkojen ja innovaatioiden käyttöönottoa ennen ympäristöluvan hakemista.	
Täysin samaa mieltä.	2
Jokseenkin samaa mieltä.	11
Jokseenkin eri mieltä.	
Täysin eri mieltä.	
En osaa sanoa.	1
Yht.	14
Erittäin merkittävä	2
Merkittävä	5
Kohtalainen merkitys	6
Vähäinen merkitys	
En osaa sanoa.	1
Yht.	14

Koetoiminnan toimivuus innovaatioiden testaamisessa sai vain kannatusta (13/14 vastausta) ja sitä pidettiin vähintään kohtalaisen merkittävänä, jopa erittäin merkittävänä, mutta ei juuri kirjoittanut kommentteja panelisteilta.

Panelistien kommentit:

Voisi nopeuttaa joidenkin innovaatioiden eteenpäin menoa.

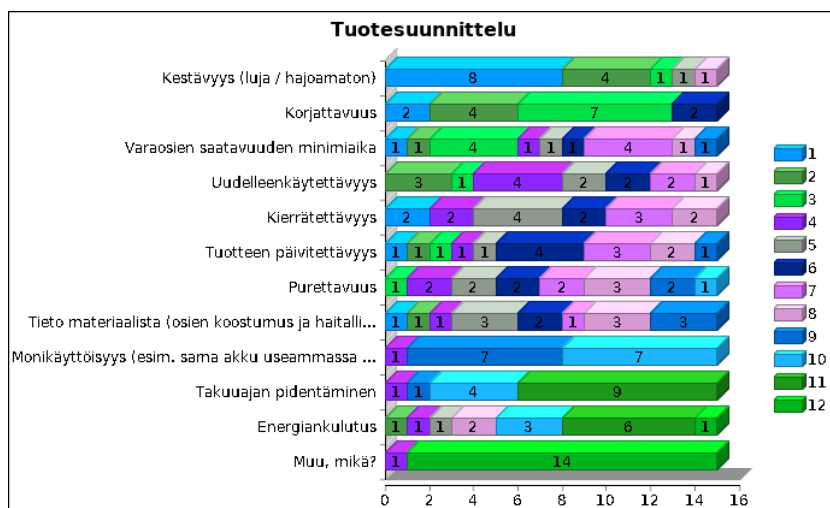
Voi sopia osaksi edistämistoimia.

Tuotesuunnittelu

Ensimmäisellä kierroksella panelisteista suuri osa (10/22 vastaajaa) oli sitä mieltä, että tuotteiden suunnittelua koskeva sääntely ei ota kiertotaloutta riittävästi huomioon ja asiaa pidettiin merkittävänä (10/22 vastaajaa) tai jopa erittäin merkittävänä (4/22 vastaajaa).

Tuotesuunnittelun sääntely keskittyy nykyisin pitkälti tuotteiden energiankulutukseen. Panelisteilta kysyttiin, mihin tuotesuunnittelun sääntelyssä tulisi kiertotalouden edistämiseksi keskittyä ja heitä pyydettiin järjestämään seuraavassa luetellut tekijät tärkeysjärjestykseen sen mukaan, miten tärkeitä niiden sääntely on kiertotalouden edistämässä:

- a) Kestävyys (luja / hajoamaton)
- b) Korjattavuus
- c) Varaosien saatavuuden minimiaika
- d) Uudelleenkäytettävyys
- e) Kierrätettävyys
- f) Tuotteen päivitettävyys
- g) Purettavuus
- h) Tieto materiaalista (osien koostumus ja haitalliset aineet)
- i) Monikäyttöisyys (esim. sama akku useammassa laitteessa)
- j) Takuuajan pidentäminen
- k) Energiankulutus
- l) Muu, mikä?

Panelistit nostivat tärkeimmäksi kestävyuden, toiseksi korjattavuuden ja kolmanneksi varaosien saatavuuden minimiajan, joista kaksi viimeistä ovatkin saman asian eri puolia.

Panelistien kommentit:

Pitäisi kiinnittää huomiota esim. tuotteisiin, joihin ei voi vaihtaa polttimoa, akkua, kantta/irrotettavia osia. Lisäksi pitäisi olla laatuvaatimuksia kestävydestä ja kieltää halvat "kertakäyttötuotteet".

Pitäisi olla ohjeistus sille, että esim. laitteiden korjattavuus ja yksittäisten osien vaihto voisi olla helppoa.... jonkin tyyppinen (mikro)modulaarisuus (jossa osia voi vaihtaa) voisi olla ratkaisua, jos ei aina voida vaihtaa vain yhtä osaa.... pitäisi ainakin niin suunnitella, että sen herkimmin rikkoutuvan osan vaihto olisi helppoa... eli ei tarvitsisi aina vaihtaa täysin uuteen osaan.

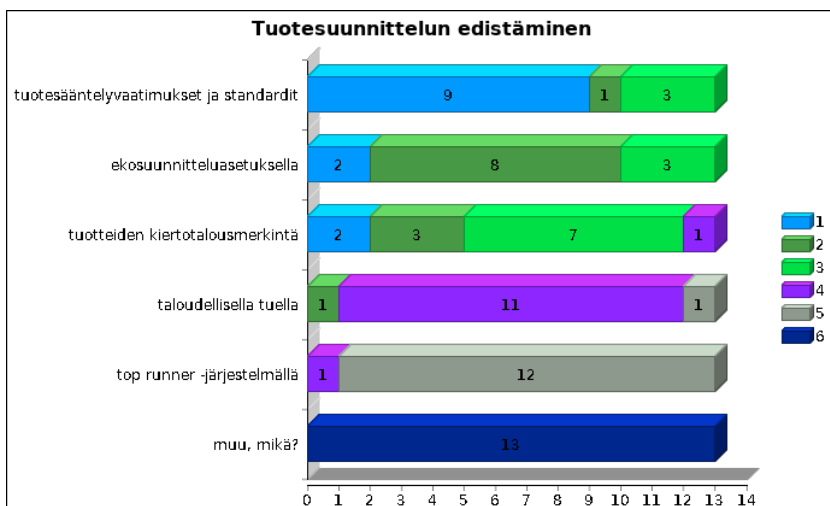
Muu, mikä?: Kierrätettyjen materiaalien käyttäminen tuotteissa. Markkinakysynnän lisääminen.

Pitkään käytössä olevissa tuotteissa ensiarvoisen tärkeää on pitkäaikaiskestävyys sekä teknisten ja toiminnallisten ominaisuuksien säilyminen.

Tuotesuunnittelun edistäminen

Panelisteilta tiedusteltiin heidän näkemystään siitä, mikä olisi paras keino edistää kiertotaloutta tuotesuunnittelussa. Heille tarjottiin viisi vaihtoehtoa ja pyydettiin järjestämään ne paremmuusjärjestykseen:

- Tuotesääntelyvaatimukset ja standardit: pakottava sääntely ja yleiset suositukset koskien tuotteiden laatua ja niiden ominaisuuksia;
- Ekosuunnitteluasetus: ekosuunnitteludirektiivin nojalla annetaan EU-asetuksia tietyille tuoteryhmälle, joissa määritellään niiden minimiominaisuudet. Heikkolaatuisempia tuotteita ei saa enää tuoda markkinoille;
- Tuotteiden kiertotalousmerkintä: pakollinen tuotemerkintä sen sisältämän kierrätetyn / kierrätettävän materiaalin mukaisesti (energiatehokkuusluokituksen kaltaisesti A, B, C ...);
- Taloudellinen tuki: investointituet, lainat, verohelpotukset yms.;
- Toimialan top runner -järjestelmä: kiertotalouden kannalta kulloinkin paras yksittäisen tuottajayrityksen tuotemalli muodostaa standardin, johon koko toimialan tuottajien on päästävä (Japanin energiatehokkuutta koskeva top runner -ohjelma);
- Muu, mikä?

Panelistit pitivät tärkeimpänä keinona tuotesääntelyvaatimuksia ja standardeja, toisena ekosuunnitteluasetusta ja kolmantena tuotteiden kiertotalousmerkintää.

Panelistien kommentit:

Tarvitaan tarkempaa analyysia ja tutkimusta siitä, mihin tuoteryhmiin eri vaihtoehdot soveltuvat suurimman hyödyn saavuttamiseksi.

Voivat olla erilaisia eri tapauksissa ja eri sektoreilla.

Tuottajavastuu ja tuotesuunnittelu

Panelisteille esitettiin väite, jonka mukaan tuottajavastuujärjestelmän alkuperäisenä tavoitteena oli edistää tuotteiden pitkäikäisyyttä ja kierrätettävyyttä, mutta käytännössä tuottajavastuu on toiminut pääasiassa jätehuollon kustannusten jakamisen välineenä.

Panelisteja pyydettiin kertomaan avoimella vastauksella, miten tuottajavastuuta tulisi uudistaa niin, että sillä voidaan paremmin edistää kiertotalouden tavoitteita alkuperäisen tavoitteen saavuttamiseksi tuotesuunnittelussa.

Panelistien vastaukset:

En osaa tähän kommentoida, keskitymme yrityksessämme muuhun kiertotalouteen kuin tavaroiden valmistamiseen.

Erilaisten materiaalien erottelua olisi edistettävä kierrätettävyyttä ajatellen. Modularisointia edistettävä modernisointia ajatellen.

Porrastettu "panttijärjestelmä", missä pantista palautuisi sitä suurempi osa, mitä kauemmin tuote kestää.

Jonkinlainen palautusmenetelmä, jolla esim. pitkäaikaisen tuotteen käyttöä voi edistää.

Tuottajavastuu on ideana toimiva, käytännössä sitä pitäisi muuttaa / täsmentää jotta se toimisi tarkoituksen mukaisesti. Kiertotalouden näkökulmasta tuottajavastuun pitäisi ohjata elinkaarensa päässä olevat tuotteet uudelleenkäyttöön / kierrätykseen. Tähän toimivin ratkaisu voisi olla porrastettu tuottajavastuumaksu, joka suosisi pitkäikäisiä helposti/hyvin kierrätettäviä tuotteita.

Jollain tavalla tulisi edistää palvelullistamista eli ettei keskityttäisi pelkkien tuotteiden myyntiin.

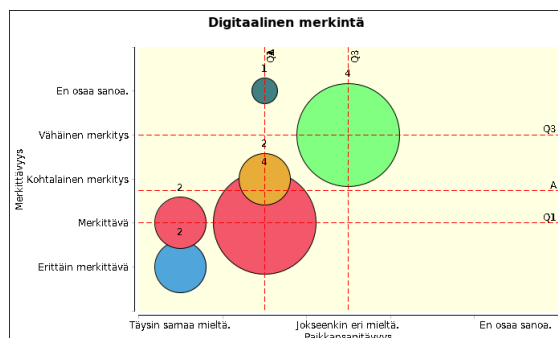
Sen pitäisi kannustaa tuottajia tekemään tuotteista pitkäikäisiä (mm. laadukkaat, eroteltavat materiaalit, modulaarisuus, korjattavuus). Sama vaikutus voisi olla sillä, että tuotteet myydään palveluna, jolloin tuotteen valmistajan kannattaa tehdä niistä pitkäikäisiä.

Tuottajan/maahantuojan pitää järjestää tuotteelle uudelleenkäyttökanaava tai mahdollistaa ei uudelleenkäytettävälle tuotteelle palautuskanava toimijalle, joka erikoistunut tuotteessa olevien materiaalien hyödyntämiseen.

Tuotteen koko elinkaaren vaikutukset tulisi sisällyttää tuotteen hintaan niin, että hinta kattaisi myös käytöstä poistamisen kulut.

Digitaalinen merkintä

Panelisteille esitettiin väite: ”Velvollisuus tuotteen digitaaliseen merkintään (tagging), joka ilmaisee sen sisältämän materiaalin ml. vaaralliset aineet, on tärkeä tapa edistää nyt kulutukseen lähtevien tuotteiden hyödynnettävyyttä

kiertotaloudessa.

Velvollisuus tuotteen digitaaliseen merkintään (tagging), joka ilmaisee sen sisältämän materiaalin ml. vaaralliset aineet, on tärkeä tapa edistää nyt kulutukseen lähtevien tuotteiden hyödynnettävyyttä kiertotaloudessa.	
Täysin samaa mieltä.	4
Jokseenkin samaa mieltä.	7
Jokseenkin eri mieltä.	4
Täysin eri mieltä.	
En osaa sanoa.	
Yht.	15
Erittäin merkittävä	2
Merkittävä	6
Kohtalainen merkitys	2
Vähäinen merkitys	4
En osaa sanoa.	1
Yht.	15

Panelistien mielipiteet jakoutuivat enemmän kuin useimmissa kysymyksissä, sillä vastaajista 4 oli jokseenkin eri mieltä, muut olivat samaa tai jokseenkin samaa mieltä (11/15 vastaajaa). Panelistien kommentteista kävikin ilmi, että jokseenkin eri mieltä olleet ja vähäisen merkityksen nähneet ymmärsivät kysymyksellä tarkoitettua kuluttajalle tarjottavaa informaatiota, vaikka kysymystä laadittaessa oli ajatuksena digitaalinen merkintä uudelleen hyödyntämistarkoituksessa.

Panelistien kommentit:

Harva kuluttaja tutkii tuotteiden sisältöjä kovin tarkkaan päivittäisissä valinnoissa, joten ohjauksen pitäisi tapahtua yleisemmällä tasolla.

Käytännössä tämä johtaisi valtavaan lisätyöhön yrityksille, eikä helpota kierrätystä.

Tuottaako lopulta mitään todellista lisäarvoa.

Ei varmaan niin merkittävä kuluttajalle, mutta voisi helpottaa uudelleenkäyttöä esim. raaka-aineiden osalta.

Merkittävämpi kierrättäjälle kuin kuluttajalle, mutta toteuttamisessa vielä haasteita.

Mikäli saataisiin laajaan käyttöön, helpottaisi materiaalkiertoja merkittävästi.

Tällä hetkellä elinkaarensa päähän tulevien tuotteiden yms. ongelma on, ettei niiden koostumusta tunneta riittävästi. Digitaalinen merkintä voisi olla ratkaisu saman ongelman välttämiseksi tulevaisuudessa.

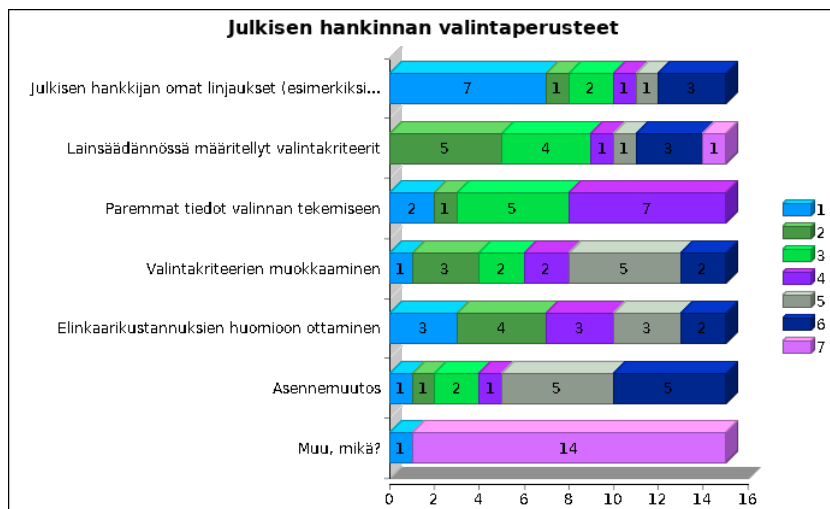
Julkisen hankinnan valintaperusteet

Ensimmäisellä kierroksella panelisteista enemmistö (16/22 vastaajaa) oli sitä mieltä, että julkisten hankintojen vertailuperusteet eivät pääsääntöisesti johda kiertotalouden kannalta parhaan vaihtoehdon valintaan ja tätä pidettiin vähintään merkittävänä asiana (15/22 vastaajaa).

Nykyään hinta on usein merkittävin valintaperuste julkisissa hankinnoissa.

Panelisteilta kysyttiin, millä keinoilla kiertotaloutta voitaisiin parhaiten edistää julkisten hankintojen yhteydessä ja heitä pyydettiin järjestämään alla luetellut keinot tärkeysjärjestykseen sen mukaan, miten ne soveltuvat kiertotalouden edistämiseen julkisissa hankinnoissa:

- Elinkaarikustannuksien huomioon ottaminen
- Lainsäädännössä määritellyt valintakriteerit
- Julkisen hankkijan omat linjaukset (esimerkiksi kuntien hankintastrategia)
- Paremmat tiedot valinnan tekemiseen
- Valintakriteerien muokkaaminen
- Asennemuutos
- Muu, mikä?

Panelisteista enemmistö piti tärkeimpänä julkisen hankkijan omia linjauksia (esimerkiksi kuntien hankintastrategia). Toiseksi eniten sijoitettiin ensi- tai toissijaiseksi tekijäksi elinkaarikustannusten huomioon ottaminen. Kolmansina eri tavalla priorisoituina olivat paremmat tiedot valinnan tekemiseen ja lainsäädännössä määritellyt valintakriteerit. Yksi panelisti nosti tärkeimmäksi muu, mikä: Paremmat tiedot kilpailutuksen toteuttamiseksi.

Panelistien kommentit:

Julkisissa hankinnoissa näkyy monesti lobbauksen ja omien intressien tai mielipiteiden vaikutus, mikä omalta osaltaan johtaa tehottomaan hankintaan.

Vaikka nykyäänkin on mahdollista ottaa huomioon muitakin tekijöitä kuin hinta, näin harvoin kuitenkaan toimitaan.

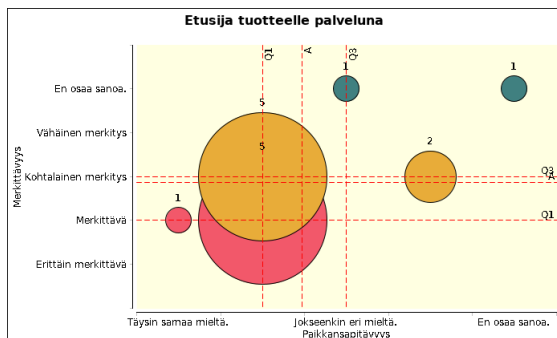
Valintakriteereissä ei nykyisin painoteta riittävästi muuta kuin hintaa. Kriittistä on hankintakriteerien laatiminen fiksusti ja jos sitä osaamista ei ole, asiat eivät muutu. Silloin eivät mitkään strategiikkaan muuta asiaa. Eli hankkijoiden osaamista pitää kehittää ja antaa heille työkaluja.

Suuret toimijathan nuo tarjouspyynnöt tekevät hankintapuolen kanssa ja ajaa tietenkin vain itselle edullisen tuotteen speksejä tarjouspyyntöihin. Monesti näkee jo tarjouspyynnöstä, että kuka on päässyt opastamaan kilpailutuksessa. Hankinnat pyritään myös hoitamaan helposti, jolloin kiertotaloustuotteet jäävät pois, koska niiden vertailtavuus on hankalampaa.

Todellinen halu hyödyntää uusiomateriaaleja ja poiketa "tavanomaisesta ja turvallisesta".

Etusija tuotteelle palveluna

Panelisteille esitettiin väite: ”Julkisissa hankinnoissa ei pidä hankkia tuotetta, jos tuote on korvattavissa palvelulla (työvaatteiden / liinavaatteiden vuokraus ostamisen sijasta, valaistuksen ostaminen valaisinten sijasta jne.).

Julkisissa hankinnoissa ei pidä hankkia tuotetta, jos tuote on korvattavissa palvelulla (työvaatteiden / liinavaatteiden vuokraus ostamisen sijasta, valaistuksen ostaminen valaisinten sijasta jne.).	
Täysin samaa mieltä.	1
Jokseenkin samaa mieltä.	10
Jokseenkin eri mieltä.	
Täysin eri mieltä.	2
En osaa sanoa.	1
Yht.	14
Erittäin merkittävä	
Merkittävä	6
Kohtalainen merkitys	7
Vähäinen merkitys	
En osaa sanoa.	1
Yht.	14

Tämä väite jakoi myös mielipiteitä, sillä vaikka enemmistö (11/14 vastaajaa) oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä, kaksi oli täysin eri mieltä.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Mielestäni tässä on kirkasotsaisuutta ja liiallista yksilön/yhteisönvapautteen puuttumista.

Harkinnan mukaan soveltuva menettely. Soveltu parhaiten harvemmin käytettäville tuotteille.

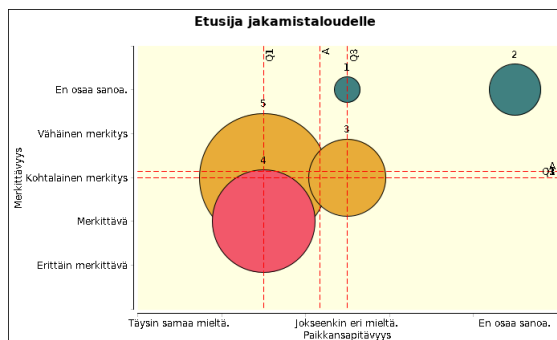
Pitäisi tukea enemmän olemassa olevien resurssien ja kierrätyksen käyttöä. Esimeriksi uusia kalusteita ei pitäisi hankkia vain uudistuksen vuoksi tai vaihtaa automaattisesti henkilöstön matkapuhelimia joka 3. vuosi.

Voisi auttaa, mutta ongelma on se, että palvelun tarjoajan pitää myös hoitaa homma niin, että palvelu (tuotteeseen pohjautuva) on oikeasti myös käytössä pitkään (pitkä elinkaari) ... vaatii myös asennemuutoksen käyttäjissä ... (vrt. esim. autovuokraus, missä vuokrattavat autot ovat pääosin vain uusia ... eli elinkaari pitäisi siten olla pitkä ja voisi olla sellainen, joka ottaa huomioon esim. palvelun pohjalla olevan tuotteen iän/kunnon esim. hinnoittelulla saatu etu, jos ottaa käyttöön vanhempaa tavaraa tms.

Kyllä, tässäkin kunnat voisivat toimia suunnannäyttäjinä. Tähänkin tarvitaan hankintaosaamista.

Etusija jakamistaloudelle

Panelisteille esitettiin väite: ” Julkisissa hankinnoissa tulee ensisijaisesti hyödyntää jakamistalouden ratkaisuja.”

Julkisissa hankinnoissa tulee ensisijaisesti hyödyntää jakamistalouden ratkaisuja.	
Täysin samaa mieltä.	
Jokseenkin samaa mieltä.	9
Jokseenkin eri mieltä.	4
Täysin eri mieltä.	
En osaa sanoa.	2
Yht.	15
Erittäin merkittävä	
Merkittävä	4
Kohtalainen merkitys	8
Vähäinen merkitys	
En osaa sanoa.	3
Yht.	15

Tämä väite jakoi myös mielipiteitä, mutta suppeammalla skaalalla, sillä vastaajat vastasivat jokseenkin samaa (9/15 vastaajaa) tai jokseenkin eri (4/15 vastaajaa) mieltä.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Tässäkin voitaisiin toimia esimerkkinä.

Julkisen hallinnon esimerkillä on suuri vaikutus kuluttajiin ja asennemuutoksen viestiminen olisi tehokkaampi keino kuin yrittää saada yksittäinen kuluttaja tekemään valintoja.

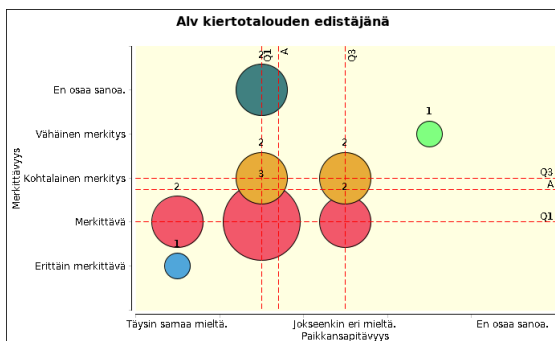
Jakamistalustoilla ja jakamistalustojen hyödyntämisellä pääsisi osaltaan keventämään julkisten toimijoiden raskaita kiinteitä rakenteita ja samalla toimia suunnannäyttäjänä. Tämä ei rajoittuisi niinkään "huonekalujen liisaukseen" vaan laajemmin alustatalouden luomiin mahdollisuuksiin verkostomaisessa toiminnassa. Päätöksentekoa ja hankintoja voisi siirtää ekosysteemialustoille, jolloin kiinteitä kustannusrakenteita saadaan laskettua ja samoin hankintakustannuksia ja valintamahdollisuudet nousisivat.

Voisi auttaa edistämään yleistä ilmapiiriä ja hyväksyntää myös liike-elämän sektorilla.

Alv kiertotalouden edistäjänä

Ensimmäisellä kierroksella neitseellisen materiaalin hintaetua pidettiin kiertotaloutta hidastavana tekijänä (10/22 täysin ja 10/22 jokseenkin samaa mieltä vastaajista) ja tätä pidettiin merkittävänä tai erittäin merkittävänä asiana (18/22 vastaajaa). Toisaalta verotusta pidettiin kiertotalouden kannalta merkittävänä tekijänä (13/22 vastaajaa).

Panelisteille esitettiin väite: ” Kiertotalouteen siirtymistä edistäisi tuotteen arvonlisäveron alentaminen sen sisältämän jätteen materiaalin osuuden (25 %, 50 %, 100%) mukaisesti (kokonaan kierrätetystä materiaalista tehdyn tuotteen alv olisi 0%).

Kiertotalouteen siirtymistä edistäisi tuotteen arvonlisäveron alentaminen sen sisältämän jätteen materiaalin osuuden (25 %, 50 %, 100%) mukaisesti (kokonaan kierrätetystä materiaalista tehdyn tuotteen alv olisi 0%).

Täysin samaa mieltä.	3
Jokseenkin samaa mieltä.	7
Jokseenkin eri mieltä.	4
Täysin eri mieltä.	1
En osaa sanoa.	
Yht.	15
Erittäin merkittävä	1
Merkittävä	7
Kohtalainen merkitys	4
Vähäinen merkitys	1
En osaa sanoa.	2
Yht.	15

Tämä väite kirvoitti näkemyksiä koko skaalan laajuudelta, enemmän myötä- kuin vastakantoja ja myös sanallisia kannanottoja.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Hintaetu ei tule siirtymään kuluttajalle eikä siten toimi kulutusta ohjaavana ratkaisuna.

Panostaisin mieluummin palvelujen alv:n alentamiseen, silloin kun korvataan tuotteen ostamista palveluilla.

Vaikea määritellä, toteuttaa ja valvoa.

Tuotteessa on muutakin arvonlisää kuin materia.

Tämä saattaa myös tuoda odottamattomia seurauksia esim. kansainvälisen kilpailukyvyn suhteen.

Tämän tyyppinen ohjaus saattaisi toimia.

Hyvä idea, mutta miten tämä alv-kanta toteutettaisiin käytännössä esim. kaupan kassalla, jossa alv kerätään? Ei ole mahdollista mitenkään ilman hallitsemattomiksi paisuvia kuluja kaupalle ja teollisuudelle.

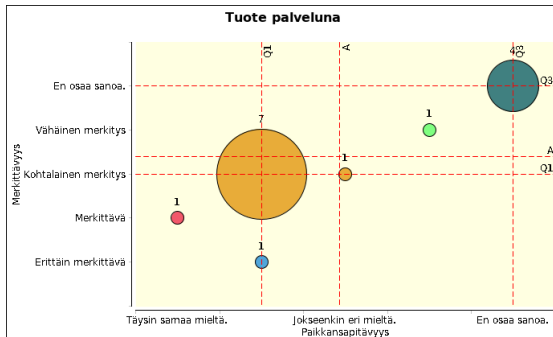
Useimmiten euro ohjaa oikeaan suuntaan.

Josko kierrätöksen painotteinen yritystoiminta saisi verohelpotuksia. Arvonlisäveroihin ei koskettaisi, vaan yritys nauttisi voiton kevyemmästä verotuksesta.

Kannatettava malli. Muitakin palkinto systeemejä voisi myös harkita voisi olla myös etuja tuotteen ja palvelun käyttäjille.

Tuote palveluna

Panelisteille esitettiin väite: ” Kiertotalouteen siirtymistä edistäisi, jos tuotteen käyttäminen palveluna oikeuttaisi kotitalousvähennyksen kaltaiseen verovähennykseen.”

Kiertotalouteen siirtymistä edistäisi, jos tuotteen käyttäminen palveluna oikeuttaisi kotitalousvähennyksen kaltaiseen verovähennykseen.

Täysin samaa mieltä.	1
Jokseenkin samaa mieltä.	8
Jokseenkin eri mieltä.	1
Täysin eri mieltä.	1
En osaa sanoa.	4
Yht.	15
Erittäin merkittävä	1
Merkittävä	1
Kohtalainen merkitys	8
Vähäinen merkitys	1
En osaa sanoa.	4
Yht.	15

Tämä väite sai tuntuvasti enemmän kannatusta (9/15 vastaajaa) kuin vastustusta, mutta sitä ei nähty merkittävänä, sillä enemmistö (9/15 vastaajaa) katsoi sillä olevan enintään kohtalainen merkitys.

Panelistien kommentit väitteeseen:

Kuulostaa kikkailulta. En kannata.

Voisi toimia jossain tapauksessa.

Asenneilmapiirin muuttuessa saattaisi toimia.

Innovaatioiden koekäytön tuki

Uudenlaisten palvelullistamis- ja jakamisratkaisujen käyttöönottoa hidastavat suuret etukäteiskustannukset ja niihin liittyvät taloudelliset riskit. Panelisteja pyydettiin vapaamuotoisesti kertomaan keinoista, joilla tähän haasteeseen voitaisiin vastata ja nopeuttaa siten uusien ratkaisujen testaamista ja käyttöönottoa.

Panelistien vastaukset:

Ei välttämättä. Enemmän hidastaa asenteenmuutoksen hitaus ja halukkuus kokeilla. Kiertotaloutta on mahdollista kokeilla ja tukea pienillä kuluilla ilman suuria investointeja, varsinkin palveluissa. Esimerkiksi kunnat ja kaupungit voivat tarjota parkkipaikkoja ilmaiseksi, jos auto on esim. työporukan yhteiskuljetusväline. Myös lainaamista, vuokraamista ja jakamista voi tukea työpaikoilla vai mahdollistamalla kokeilut avaamalla erilaisia kanavia niille.

Alustatalouteen varsinkin valmistuksen ekosysteemiin siirtyminen ei ole suuri investointi. Suurin hidaste on lähinnä tiedostamattomuus ja rajallinen kyky nähdä kokonaisuuden tuomat edut. Päätöksentekijät katsovat liian suppeasti omaa sen hetkistä tuotehintaa. Kun alustat tuovat tähän säästöjä vasta pienen käytön jälkeen niin päätöksentekoa on helppo lykätä.

t&k&i kulujen ml koekäyttö verokohtelun tai verovähennyskohtelu merkittävä.

... myös innovaatioiden kehitys vaatii tukea, että päästään koekäytön tasolle...

Innovaatioiden testaamisvaiheeseen pääsyä ennen kuluja on syntynyt jo monessa vaiheessa, koekäyttö yksistään ei ole aina se oleellisin. Koekäyttöä voitaisiin helpottaa verotuksellisin etuuksin koko t&k ja testaus ketjun kulujen osalta.

Alhaisen kannattavuuden bulkkituotantoaloilla tällä voi olla suurikin merkitys. Jos pienen katteen kerryttäminen vaatii suuria tuotantovolyymeja, silloin pitäydytään sellaisissa tuotantomalleissa, jotka tunnetaan, eikä lähdetä kokeilemaan uusia riskipitoisia tuotantotapoja.

Tuki-instrumentti pilotointiin ja testaamiseen.

Asennemuutos ei maksa mitään. Ensin jo tarjolla olevat kiertotaloutta edistävät ratkaisut/tuotteet/palvelut täysimääräisesti käyttöön ja sitten katsotaan, mitä muuta tarvitaan. Ratkaisujen/tuotteiden /palvelujen kehittäjiä tulee tukea riskit huomioiden.